БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 30 (8862)
ФЕВРАЛИИН 5
ЧЕТВЕРГ
1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

Хүн бүхэндэ хүртэсын талаар продукци үйлэдбэрилгөөр капиталистическэ эгээл хүгжэнги оронуудые түүхэтэ богонихон болзор соо хүсөөд, тэдэниие ахижа гараха гэһэн СССР-эй экономическа гол зорилгые дүүргэхэ хэрэгтэ долоон жэлэй түсэб бэелүүлһэнэй ашаар шиидхэхы алхам хэгдэхэ байна.

(КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлһээ).

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН ЭЭЛЖЭЭТЭБЭШЭ XXI СЪЕЗД

СССР-эй арадай ажахые 1959—1965 онуудта хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ

Февралиин 3-най үглөөнэй заседани

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ээлжээтэбшэ XXI съезд Кремлиин Ехэ ордоной зал соо долоодохи үдэрөө боложо байна. Съездын делегадууд үргэн ехэ хэмжээгээр коммунистическэ общество байгуулха гэһэн асари ехэ түсэбэй зорилгонуудые зүбшэн хэлсэнэ. Тэдэнэр СССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань хүгжөөхэ, машина, техникэ олоор бүтээхэ, бүхы экономикымнай үндэһэ һуури болгошо хүндэ индустрие улам хүсэр дэбжээхэ тухай асуудалнуудые, капитальна барилга хэхэ болон партиин хүдэлмэриин, уласхоорондын байдалай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнэ. Делегадууд агууехэ түсэб заатагүй дүүргэгдэхэ гэжэ батаар этигэжэ байһанаа мэдүүлээд, тэрэниие шадаал һаа түргөөр бэелүүлгэдэ зорюулагдаһан арадхалнуудые оруулна. Февралиин 3-да болоһон үглөөнэй заседаниие нүхэр **З. Т. Сердюк** түрүүлэгшээр һуугаа.

СССР-эй Обороны министр Советскэ Союзай Маршал нүхэр **Р. Я. Малиновскидо** үгэ үгтэнэ. Бүхы советскэ сэрэгшэдэй зүгһөө Р. Я. Малиновский съездын делегадуудта дүлэтэ халуун, дайшалхы мэндэ хүргэнэ. 1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ тухай даабарита тоонуудые Советскэ Армиин, Авиаци болон Флодой бүхы сэрэгшэдэй нэгэн дуугаар, халуун һайшаажа байһан тухайнь, коммунистическэ общество байгуулха түсэб амжалтатайгаар бэелүүлхэ эрхэ нүхэсэл Эхэ оронойнгоо олгохо зорилгоор энхэ амгалан байдал, манай ороной аюулгүй байдал сахиха гэжэ бүхы шадалаараа оролдохо байһан тухайнь XXI съездэдэ дуулгаха золтойб гэжэ нүхэр Малиновский хэлэнэ.

Делегадууд эдэ үгэнүүдые нэрьеэ альга ташалгаар угтаба. Оронойнгоо экономико, соёл культура хүгжөөхэ хэрэгтэ совет арадай агууехэ илалта туйлаһан тухай, социалистическэ лагериин хүсэнүүдэй үргэн хүгжэһэн тухай, хүн түрэлтэнэй дабшалтые империалистнуудай хүсөөр тогтоохо гэһэн эрмэлзэл тухай, ядерна буу зэбсэг хэрэглэн, СССР-тэ болон бусад социалистическэ оронуудта эсэргүү булимтархы дайнда тэдээнэй бэлэдхэжэ байһан тухай нүхэр Малиновский хэлэнэ.

Бидэнэр айхабтар хүсэтэй авиаци, далайн-сэрэгэй флодтойбди гэжэ империалистнууд бидэниие заналха. Теэд эдэмнай дай хэлгэдэ үни ушарһан буу зэбсэгүүд гээшэ, бидэндэ бүри хүсэтэй, эгээл шэнэ түхэлэй буу зэбсэг—түби хоорондын баллистическэ ракетэнүүд бии юм гэжэ бидэнэр харюусаха байнабди гээд нүхэр Малиновский мэдүүлжэлүүлнэ. Агаарай буу зэбсэгтэ эсэргүүгээр хэрэглэгдэдэг ямаршье аргаар тэдэ ракетэнүүдые тогтоохын аргагүй юм. Тэдэнэр асари ехэ хүсэтэй водородно һохидые дэлхэйн бүмбэрсэгэй ямаршье хубида шууд абаашажа шадаха хүсэтэй бшуу. Иимэ буу зэбсэгэй бии байһандань һэжэглэхын аргагүй. Ушарынь тэдээндэ адли түрүүшын ракетэ замбуулин руу элин хүргэжэ, Нарые тойрон совет тугые мүнхэ дорюунаар абажа ябана бшуу. Совет гүрэн ракетын талаар айхабтар ехэ хүсэтэй гэжэ энээнһээ ондоо ямар гэршэ хэрэгтэйб?—гэжэ съездын делегадуудай альга ташалгаан доро нүхэр Малиновский хэлэбэ.

Замбуулинда ниидэхэ ракетэ бүтээһэн, Советскэ Армиие хэдэн олон янзын дайшалхы, баллистическэ ракетэнүүдээр—түби хооронды, түби доторой болон холын, холын бэшэ, мүн дүтын ракетэнүүдээр, тактическа зорилготой элдэб янзын ракетэнүүдээр зэбсэгжүүлһэн советскэ эрдэмтэдтэ, инженер болон технигүүдтэ, бүхы хүдэлмэришэдтэ, ажалшадта гүнзэгы сэдьхэлэй баясхалан хүргэнэбди гэжэ нүхэр Малиновский мэдүүлнэ.

Удаань нүхэр Малиновский СССР-тэ эсэргүү дай булюугаар хэжэ шадахабди гэһэн Америка, Англиин хүтэлбэрилэгшэдэй һайрхуу мэдүүлгэнүүдые һануулба. Бидэнэр агууехэ социалистическэ Эхэ оронойнгоо бэеэ хамгаалха һүр хүсые саг үргэлжэ бэхижүүлхэ ёһотойбди гэһэн нангин уялгаяа тоохогүй болоо һаа, аргагүй ехэ алдуу хэхэ байгаабди гэжэ нүхэр Малиновский мэдүүлнэ.

Коммунистическэ партиин, тэрэнэй ЦК-гэй үдэр бүриин анхарал оролдолгын ашаар манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мүнөө үеын буу зэбсэгээр зэбсэглэгдэнхэй, мүн мүнөөнэй эрхэ байдалда байлдаа эрхилхээр болотороо сэрэгшэдынь бэлэдхэгдэнхэй юм гэжэ Р. Я. Малиновский зааба. Советскэ Арми болон Флодто партийно-политическэ хүдэлмэри һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гэй октябрьда болоһон Пленумэй тогтоол Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ажалябуулгада айхабтар ехэ туһаламжа үзүүлээ.

Үгэеэ дүүргэхэдээ, нүхэр Малиновский иигэжэ мэдүүлнэ:

— СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэбэй амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэдэ, манай ороной бэеэ хамгаалха хүсэ шадал улам бэхижэхэ, манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд хэрэгтэй соогоо эгээл шэнэ түхэлэй буу зэбсэгээр, техникээр бүри һайнаар хангагдаха байһаниинь дамжаггүй.

Энэ буу зэбсэг, техникые хододоо бэлэн байлгахын тулада манай Арми, Авиаци болон Флот бүхы шадалаараа оролдохо. Манай вождь — агууехэ ленинскэ Коммунистическэ партиие тойрон бидэнэр бүри нягтаар, эбтэй эетэйгээр жагсахабди.

Удаань нүхэр **Ф. Р. Козлов** трибуна дээрэ гарана. КПСС-эй XXI съезд манай партиин түүхэдэ онсо һуури эзэлхэ байна гэжэ тэрэ хэлэнэ. Юуб гэхэдэ, энэ съезд советскэ обществын хүгжэлтын шэнэ шата — үргэн ехэ хэмжээгээр коммунизм байгуулха шата нээжэ үгэбэ бшуу.

Арадай ажахыда машина, техникэ саашадань улам ехээр нэбтэрүүлхэ гээшэ түүхэтэ зорилгые дүүргэхэ шухала эрхэ нүхэсэл мүн гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэнэ. Хэн эгээл һайн техникэтэйб, хэн эгээл һайнаар эмхидэн жагсанхайб, хэндэ эгээл һайн журам, эрхим һайн машина бииб, тэрэл диилэхэ гэһэн Владимир Ильич Ленинэй заабариие бидэнэр социализм болон капитализмын хоорондо экономическа мүрысөө амгалан байдалда үүсхэхэдээ һанажа байха ёһотойбди.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ гэһэн долоон жэлэй түсэбэй хахадһаа ехэнхинь шэнэ техникэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар туйлагдаха байна гэжэ нүхэр Козлов хэлэнэ. Энэнь ямар удхатайб гэхэдэ, арадай ажахын бүхы һалбаринууд долоон жэлэй туршада шэнээр зэбсэглэгдэхэ ёһотой болоно. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудые шэнэ машина, техникээр хангаха хэрэгтэ машина бүтээлгын промышленность онсо үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй.

Бии байһан түхеэрэлгые шэнэлхэ гээшэ айхабтар ехэ удха шанартай хэрэг мүн. Хуушан түхеэрэлгэ шэнэлһэнэй ашаар станогуудай бүтээсые 20—30 процентээр, зарим ушарнуудта тэрэнһээ ехээршье дээшэлүүлжэ болохо юм гэжэ хэдэн предприятиин дүй дүршэл харуулна. Жэшээнь, Москвагай «Фрезер» гэжэ инструментальна заводто станогуудай шэнэлэгдэһэнэй ашаар тэдэнэй бүтээсэ 2—4 дахин дээшэлһэн байна. Ажал хүдэлмэриие таһалгаряагүйгөөр ябуулха гээшэ автотракторна, подшипникова, станок бүтээлгын промышленностьда аргагүй ехэ удха шанартай хэрэг болоно. Москвагай «Красный пролетарий» гэжэ заводто үйлэдбэриин таһалгаряагүйгөөр бэелүүлэгдэдэг болоһоной ашаар ажалай бүтээсэ 45—50 процентээр дээшэлээ.

Электронико, радиотехникые саашадань хүгжүүлэнгүйгөөр үйлэдбэриие автоматизацилжа, комплексноор механизацилжа болохогүй юм гэжэ нүхэр Козлов тэмдэглэбэ. Илангаяа полупроводнигуудай хэрэглэгдэдэг болоһонһоо хойшо радиоэлектроникын удха шанар дээшэлээ. Полупроводнигуудые хэрэглэһэнэй ашаар элдэб, үнэтэй, үнгэтэ металл хэрэглэлгэ хороохо, найдамтайшье, удаан саг соо байхашье приборнуудые бүтээхэ арга олдохо байна. Замбуулинаар ябажа байһан ракетын проект табилгада хабаатай 10 янзын тоо бодолго бодохын тулада 10 математигууд долоо һара соо тоо бодолгын хүдэлмэри хэхэ ёһотой байгаа гэжэ Ф. Р. Козлов тоо бододог электронно машинанууд тухай хэлэхэ зуураа тэмдэглэбэ. Харин тиихэдэ 100 янзын иимэ бодолгые электронно машинануудай хүсөөр үсөөхэн мэргэжэлтэд долоон үдэрэй туршада дүүргэжэ шадаха байна.

Научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэриин хэмжээн тухай хэлэхэ зуураа, эрдэм ухаа хүгжөөхын тулада гансал мүнөө жэлдэ гүрэмнай 27 миллиард гаран түхэриг гаргашалха гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдээсэнэ.

Капитализмтай хэжэ байһан экономическа мүрысөөндэ илалта туйлахын тулада ажалай бүтээсые али болохоор дээшэлүүлхэ гээшэ айхабтар шухала хэрэг гэһэн Ленинэй захяа заабарида Коммунистическэ парти анхаралаа хандуулдаг, хандуулһааршье гэжэ Ф. Р. Козлов тэмдэглэнэ.

Ажалай бүтээсые түргэдхэхэ талаар Советскэ Союз капиталистическэ оронуудай урда ябана. Жэшээнь, манай промышленностьда жэл бүри ажалай бүтээсын 6—7 процентээр дээшэлжэ байгаа һаань, энэнь Америкын промышленностьда оройдоол 1,5—2 процентээр дээшэлнэ. Гэбэшье ажалай бүтээсын хэмжээнэй талаар Советскэ Союз Америкэһээ үшөөл гээгдэжэ ябана, тиин энэ шиидхэхы хэрэгтэ США-е хүсэжэ, урдань орохын тулада ехэ юумэ хэхэ хэрэгтэй гэжэ мартаха ёһогүйбди.

Хүдэлмэришэн бүхэндэ абажа хараха болоо һаа, промышленностьда бэелүүлэгдэдэг ажалай бүтээсэ долоон жэлэй туршада 45—50 процентээр дээшэлхэ ёһотой. Энэ зорилгые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада бидэнэр шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэридэ комплексно автоматизаци, механизаци бэелүүлхэ, хуушан түхеэрэлгэ шэнэлхэ, үйлэдбэриин технологие һайжаруулха, предприятинуудай тусхай ажалаар мэргэжүүлхэ, тэрэшэлэн ажалай эмхидхэлые һайжаруулха тушаа партиин табиһан түсэб бэелүүлгэдэ бүхы анхаралаа хандуулха ёһотойбди.

Партида харша Маленков, Каганович, Молотов, Булганин болон Шепиловэй можын гэмтэ ябуулга тухай хэлэхэ зуураа, үгэ хэлэгшэ эдэ можынхидые замһаа зайсуулан хаяад, партимнай зэргэлдэ улам бэхижүүлжэ, марксизм-ленинизмын агууехэ тугые бүри үндэр дээрэ үргөө юм гэжэ хэлэбэ. Энэ алдарта, илагдашагүй туг доро ябажа, манай ороной хүдэлмэришэн анги ленинскэ партиин хүтэлбэри доро 1917 ондо бүхы дэлхэйн түүхын шэнэ шата нээһэн байгаа. Мүн энэ туг доро ябажа, бидэнэр манай ороной хүгжэлтын шухалын шухала шэнэ үе шатада—коммунистическэ общество байгуулха гэһэн шатада оробобди гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлнэ.

Нүхэр **М. Г. Первухинда** үгэ үгтэбэ. Партиимнай XXI съезд манай ороной, бүхы уласхоорондын ажабайдалда айхабтар ехэ удха шанартай байха байна гэжэ тэрэ хэлэнэ. XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, манай парти арадай ажахые ондоогоор хүтэлбэрилдэг болохо, хүдөө ажахые эрид дэбжээхэ, колхозно байгуулалтые бэхижүүлхэ, республикануудай болон нютагай органуудай эрхые үргэдхэхэ гэһэн, бусад олон хэмжээ-ябуулгануудые тон богонихон болзор соо бэелүүлээ гэжэ нүхэр Первухин тэмдэглэбэ.

Эдэ бүхы шухалын шухала хэмжээ-ябуулгануудые дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы арад зоноймнай эдэбхитэйгээр хабаадан оролсожо байхадань, партида харша Маленков, Каганович, Молотов, Булганин болон Шепиловэй можо XX съездын, мүн партиин ЦК-гэй хойшонхи Пленумүүдэй шиидхэбэриие дүүргэхэдэ һаад тойбо татаха гэжэ оролдоһон байна. Бүгэдэндэ мэдээжэ эдэ баримтануудые съездын делегадуудта хэлэхэдээ, партиин түүхэдэ харюусалгатай энэ үедэ партида харша можын ябуулгые саг дарыда хаража сэгнээгүй байгааб гэжэ шаналан тэмдэглэнэб гээд нүхэр Первухин хэлэбэ.

Энэ можын партида харша, партида эсэргүү ябуулгые би буруушааһан, буруушаажашье байнаб, тиихэдэ партида харша можо тухай резолюциин түлөө ЦК-гэй июньдэ болоһон Пленум дээрэ дуугаа үгэһэн байгааб гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлнэ. Энэ съезд дээрэ хэгдэһэн нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл соошье, мүн ЦК-гэй декабрьда болоһон ба бусад Пленумүүд дээрэшье партида харша энэ бүлэгэй ажалябуулгые буруушааһан сэгнэлтые тон зүб гэжэ тоолоноб гэбэ.

Ямар шалтагаанһаа би алдуу гаргаабиб?—гэжэ нүхэр Первухин асууна. Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые хубилгаха тухай асуудалай Центральна Комитедтэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байхадань, энэ хубилалтын зарим тэды асуудал, дурадхалнуудынь буруу гү гэжэ һанаһанаа хэлэһэн байгааб гэжэ тэрэ хэлэбэ. Иигэжэ айхабтар шухала асуудалые буруугаар ойлгоһон дээрэһээ би партида харша можые дэмжэжэ, ехэ политическэ алдуу гаргаһан байнаб. ЦК-гэй Президиумэй хараалһан хараа шугамые хэзээдэшье урдань буруушаадаггүй байгааб. Тусхайлбал, шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаха, мүн гадаадын политикын талаар хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ тушаа дурадхалнууд тон зүб гэжэ би хэлэһэн байнаб гээд нүхэр Первухин мэдүүлнэ.

Партиин үмэнэ гаргаһан алдуугаа заһаруулха арга боломжо намда олгоһондонь Центральна Комитедтэ баясхалан хүргэнэб гэжэ нүхэр Первухин хэлэбэ.

ГДР-тэ СССР-эй элшэн сайдаар хүдэлхэ зуураа, Советскэ Союзай гадаадын политикада партида харша можо ямар ехэ хоро хүргэһэн байгааб гэжэ улам элеэр ойлгожо байнаб. Юуб гэхэдэ тэрэ можо уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха гэхэдэ һаад тойбо татадаг байгаа бшуу.

Би хадаа партиин аша туһын түлөө хододоо үнэн сэхээр оролдохоб, партиин жэнхэни хараа шугамые бэелүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхэб гэжэ XXI съездые найдуулнаб гээд нүхэр Первухин үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

Һүүлээрнь үгэ хэлэгшэ—СССР-эй Дээдэ һургуулинуудай министр нүхэр **В. П. Елютин** манай орон дотор дээдэ һургуулиин туйлаһан ехэ амжалтанууд тухай хөөрэбэ. Жэшээнь, инженернүүдые бэлэдхэхэ тухай хэлэхэ болоо һаа, 1940 ондо Советскэ Союзда 30 мянган инженер бэлэдхэгдэһэн байбал, 1958 ондо 94 мянган инженер бэлэдхэгдэһэн байна. Харин тиихэдэнь США-да 1957 ондо манайхида орходоо гурба дахин үсөөн инженернүүд бэлэдхэгдэһэн байгаа.

Англида хэблэгдэһэн Сагаан ном соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, США-гэй университедүүд болон институдуудта 1964 ондо 43 мянган инженернүүдые бэлэдхэдэг болохо гэжэ хараалагдана. Харин СССР-тэ мүн тэрэ жэлдэ 100 мянга гаран инженернүүд бэлэдхэгдэхэ юм.

Манай орон дотор олон һалбаритай эрдэм ухаанай гол эмхи зургаанууд гэхэдэ: Наукануудай Академи, научно-шэнжэлэлгын институдууд, промышленностиин болон хүдөө ажахын конструкторска бюронууд, гадна дээдэ һургуулинууд болоно. Энэ гурбан ехэ һалбаринуудта 250 мянга гаран эрдэмтэд хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэй 130 мянга гараниинь дээдэ һургуулида хүдэлдэг.

Һургуулиие ажабайдалтай нягта холбоотой болгохо тухай, орон доторхи арадай гэгээрэлэй гуримые саашадань хүгжөөхэ тухай СССР-эй Верховно Соведэй абаһан Хуули мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ хэрэг һайжаруулгада ехэ туһа хүргэхэ, дээдэ һургуулиие ажабайдалтай улам нягта холбоотой болгохо юм гэжэ нүхэр Елютин үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

Тунисай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь нүхэр **Мохамед Эннафаа** съездые амаршална. Таанар агууехэ илалта туйлажа, арад зоной үмэнэ хэтэ мүнхэдөө нээгдэхэгүй гэжэ империалистнуудай тоолодог замые дэлхэйн хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, бүхы арадуудай үмэнэ нээжэ үгөөт гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Тунис хадаа һаяхан лэ гадаадын булимтарагшадай мэдэлдэ байһанаа, мүнөө бэеэ даанхай гүрэн болоо юм гэжэ нүхэр Эннафаа хэлэнэ. Өөһэдынгөө правительствын хүтэлбэри доро туйлаһан амжалтамнай ехэ. Гэбэшье Тунисай хидын шадар ахадүү алжир арадта эсэргүү дээрмэдэлгын дайн боложо байна. Тиимэһээ империализмтай хэжэ байгаа тэмсэлнай дүүрээдүй гэжэ бидэнэр ойлгонобди гээд нүхэр Эннафаа тэмдэглээ.

Түрүүлэгшээр һууһан нүхэр **С. Камалов** богонихон забһарлалгын һүүлээр нүхэр **О. В. Куусиненд**э үгэ үгэнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай парти ревизионизмда, тусхайлан хэлэбэл, Югославиин ревизионизмда эсэргүүсэн ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Нүхэр Н. С. Хрущев партиин XX съезд дээрэ хэһэн элидхэл соогоо марксистско-ленинскэ теориие ухаансараар саашадань хүгжөөхэ, онсо тодорхой эрхэ байдалда тэрэниие шадамар бэрхээр хэрэглэхэ үльгэр жэшээ харуулаа. XXI съезд дээрэ хэһэн элидхэл соогоо нүхэр Хрущев манай теориие олон шэнэ һанал бодолнуудаар, зүйлнүүдээр баяжуулба. Манай партида шэнэ программа хэрэгтэй. Тэрэнэйнгээ үндэһэ һуури болгон, манай долоон жэлэй түсэбые, экономическа хүгжэлтын холын хараата түсэбые абахадамнай болохо гэжэ нүхэр Куусинен хэлээ.

Партида харша можодо хабаадаһан аад, үни удаан абяагүй байһан хүнүүд тушаа асуудал табиха гээшэ тон зүб гэжэ би тоолоноб гээд Таджикистанай КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь нүхэр **Т. Ульджабаев** хэлэбэ. Тэдэниие партиин Центральна Комитедтэ байлгаһанай хэрэггүй ха гэжэ би һананаб. Удаань нүхэр Ульджабаев Таджикистанай ажахын, соёл культурын саашадаа бадаран һалбарха хараа түсэб тухай хөөрөө.

Тэрэнэй һүүлээр арадай ажахын Сталинска Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр **И. И. Дядык** (Украина) үгэ хэлэжэ, Сталинска экономическа район тухай нилээд дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна.

Бодото дээрээ хизааргүй ехэ энерги абахын тулада термоядерна реакци бэелүүлхэ хэрэгые шудалха тушаа асуудалда академик **И. В. Курчатов** үгэеэ зорюулан хэлэбэ. Мүнөө энергиин дутаһан дээрэһээ энэ зорилго табигдана бэшэ гэжэ тэрэ хэлэнэ. Советскэ Союз, дэлхэйн бусад оронууд олон арбаад жэлдэ хүрэхэ түлишэтэй байна. Термоядерна реакциие шудалан эзэмдэхэ тухай зорилго табихадаа, КПСС-эй Центральна Комитет хүн түрэлтэнэй ерээдүй байдал тухай, коммунистическэ общество тухай һанаагаа зобоһон дээрэһээл тэрэниие табина бшуу гэжэ нүхэр Курчатов тэмдэглэнэ.

Термоядерна буу зэбсэгэй тэһэлэн туршагдажа эхилһэнһээ хойшо табан гаран жэл үнгэрөө. Гэбэшье иимэ буу зэбсэг мүнөө хүрэтэр нарижуулан һайжаруулагдажа, туршагдаһаар. Советскэ правительство иимэ туршалгые болюулха гэжэ бүхы шадалаараа оролдоно. Теэд Америкын Холбоото Штадууд Советскэ Союзай ядерна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые гансаараа болюулаашье һаань, өөрынгөө зүгһөө туршалгаяа үргэлжэлүүлжэл байгаа юм. 1958 оной хабар, зунай үедэ Америка 50 гаран дахин туршалга хээ. Тиимэһээ манай орон 1958 оной намарһаа эхилэн энэ туршалгаяа үргэлжэлүүлхэ баатай болоо һэн. Тиихэдээ эдэ туршалганууд нилээд амжалтатайгаар үнгэрһэн байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Советскэ эрдэмтэд, инженернүүдэй зохёоһон, шэнэ ёһоной зарим зэбсэг айхабтар хүсэтэй байһанаа харуулаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энээнэй ашаар Советскэ Арми бүри хүсэтэй, бүри һайн, бүри найдамтай, бүри үнэгүй ядерна, водородно буу зэбсэгтэй болоо.

Нүхэр Курчатовай үгэ хэлэлгээр үглөөнэй заседани дүүрээ.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

КПСС-эй ээлжээтэбшэ XXI съезд. Зураг дээрэ: съездын делегадууд заседаниин забһарлалгын үедэ Кремльдэхи В. И. Ленинэй кабинет соо ороод хаража байна. ТАСС-эй фотохроника.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН ЭЭЛЖЭЭТЭБЭШЭ XXI СЪЕЗД

СССР-эй арадай ажахые 1959—1965 онуудта хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

Февралиин 3-най үдэшын заседани

Үдэшын заседани дээрэ нүхэр **К. Т. Мазуров** түрүүлэгшээр һуугаа. Литвагай КП-гэй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. Ю. Снечкустэ** үгэ үгтөө. Литвагай ССР-эй ажалшад коммунистическэ байгуулалтын асари ехэ программые халуунаар һайшаагаа гэжэ нүхэр Снечкус хэлээ. Ерэхэ долоон жэлдэ республикын промышленность бүри ехээр хүгжэжэ байна. Промышленностиин бүхы дээрээ гаргадаг продукциинь 1958 ондо дайнай урда тээхидэ орходоо найма дахин ехэ болоо. Литвагай арадай ажахыда 12 миллиард гаран түхэриг һомологдохоор хараалагдаа. Энэ хадаа урда тээхи долоон жэлэйхидэ орходоо хоёр дахин ехэ юм. Химическэ промышленность шэнээр байгуулагдаха. Дашава—Минск—Вильнюс — Рига гэһэн газопровод барилга республикын экономикодо тон шухала удхашанартай байха юм.

Литвагай ССР-эй энергетическэ базые хүгжөөхэ талаар тон ехэ юумэн хэгдээ гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, электроэнерги хэрэглэхэ ябадалай ехээр дээшэлжэ байһанһаа уламжалан энэ талаар үшөөл бэрхэшээл тохёолдоно гэжэ нүхэр Снечкус хэлээ. Тиимэһээ нэгэдэхи ээлжээниинь 1964 ондо ашаглалгада үгтэхөөр хараалагдаһан, түлишөөр хүдэлдэг томо электростанциин барилгые түргэдхэжэ, тэрэнэй түрүүшын ээлжээе 1962 ондо ашаглалгада оруулха проект зохёохо хүдэлмэрине мүнөө жэлһээ эхилхэ шухала болоо гэжэ нүхэр Снечкус хэлээ.

Хүдөө ажахын талаар һүүлэй жэлдэ партиин абаһан шухала хэмжээ-ябуулганууд Литвада хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохо эрхэ байдал бии болгоо. 1953 онойхитой сасуулбал республикын колхоз, совхозуудта һү һаалга 2,4 дахин, мяха абалга хоёр шахуу дахин нэмэһэн байна. Колхозуудай мүнгэн олзо дүрбэ үлүүтэй дахин дээшэлээ. Гэбэшье мал ажалай продукт абалгые дээшэлүүлхэ талаар доторойнгоо арга боломжонуудые бидэнэр дутамагаар хэрэглэнэбди. Һү һаалга, мяха абалга горьтойгоор дээшэлхэ ёһотой гэжэ нүхэр Снечкус мэдүүлээ.

Кадрнуудые дэбжүүлхэ талаар Литвагай Коммунистическэ партиин ехэ хүдэлмэри хэһэн тухай, манай ороной арадуудай ленинскэ эбдэршэгүй хани барисаанай угаа ехэ удхашанар тухай нүхэр Снечкус саашань хэлээ. Имагтал энэ агууехэ хани барисаанай ашаар Литвагай арад дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ усадхагдан үгы хэгдэхэ аюулһаа зайсаад, өөрынгөө гүрэн түрые һэргээжэ, экономико болон соёл культураяа саашадань түргэнөөр хүгжөөжэ шадаһан байна гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Литвагай арад Советскэ Союзай бүхы ажалшад шэнги долоон жэлэй агууехэ даалгабаринуудые дүүргэхэ хэрэгые ехэ этигэлтэйгээр эхилбэ. Литвагай арад хадаа Советскэ Союзай арадуудай аха дүүгэй ехэ бүлэ дотор ябажа, шэнэ илалтануудые туйлахабди гэжэ этигэнэ.

— Манай орон дотор коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулха талаар съездын зүбшэн хэлсэжэ байһан программые Туркмениин коммунистнууд, бүхы ажалшад нэгэн һаналтайгаар дэмжэнэ. Тус программые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр, эдэбхитэйгээр тэмсэхээр бэлэн байнабди гэжэ тэдэнэр мэдүүлнэ,—гээд Туркмениин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр **Д. Д. Караев** үгэ хэлэхэдээ, онсолон тэмдэглээ.

Шухала уялгын дүүргэгдэһэн тухай үгэ хэлэгшэ съезддэ мэдээсээ: Кара-Кумска газар уһалалгын тон томо канал бариха гол хүдэлмэри дүүргэгдээ. Энэ канал 400 гаран километр утатай юм. Иигэжэ Туркмениин арадай үни холын хүсэл эрмэлзэлгэ бэелүүлэгдэһэн байна. Январиин 27-до, XXI съездын нээгдэхэ үдэр эртэ урдын Аму-Дарья Мургаб мүрэнтэй холбогдоһон байна. Аму-Дарьягай уһан гоби газар соогуур гаража, Мургабска тала нютагта—советскэ нарин хлопок ургуулдаг газарта хүрэжэ ерэһэн байна.

Байгаалиин бэрхэтэй эрхэ байдалда нимэ ута канал байгуулга Эсэгэ ороной техникын илалтые харуулхаһаа гадна, гидробарилгашадай олоороо баатаршалга гаргаһые гэршэлжэ үгэнэ. Энэ каналай баригдаһан ушар Коммунистическэ партиин ленинскэ национальна политикын бодотоор бэелүүлэгдэжэ байһанай жэшээ мүн болоно. Энэ каналые барилгада бүхы оромнай туһаламжа үзүүлнэ.

Каналай 140 километр утатай хоёрдохи ээлжээе богонихон болзор соо барижа дүүргэхые Туркменистанай ажалшад мүнөө ехээр эрмэлзэнэ.

Канал шадарай газарые элдүүрилгэһээ ехэ ашаг туһын гараха байһан тухай хэлэхэ зуураа, Туркменистанай экономикын болон соёл культурын саашадаа хэр зэргээр хүгжэхэ байһан тухай Караев тогтоо. Долоон жэлэй турша соо капитальна хүдэлмэридэ гүрэнэй зүгһөө 15.700 миллион түхэриг һомологдохо байна. Промышленность, тусхайлбал, нефтиин промышленность мүн лэ түргэнөөр хүгжэхөөр хараалагданхай. Туркменидэ нефть болон газ бэдэрэн олохо ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ юм. Тиимэһээ бага хэмжээнэй скважинануудые урэмдэхэ урэмдэлгын станогуудые олоор үйлэдбэрилхэ, ухаалан зохёолгыень һайжаруулха хэмжээнүүдые СССР-эй Госпланай абахань шухала гэжэ тоолоноб гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Мүнөө жэлдэ республика дотор хлопок болон хүдөө ажахын бусад ургамалнууд бүри ехээр таригдаха, тэрэшэлэн мал ажалай продукт ехээр абтаха байна. Туркменистанай партийна организаци хүдөө ажахые хүтэлбэрилгэдэ урда тээнь үзэгдэһэн дутуу дундануудые зайсуулан, хүдөө ажахын ургамалнуудай бүри һайн ургаса абаха, малай тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар хэгдэхэ бүхы хүдэлмэриие жэшээтэ һайнаар үнгэргэхын тулада бүхы хүсэ шадалаа зорюулна.

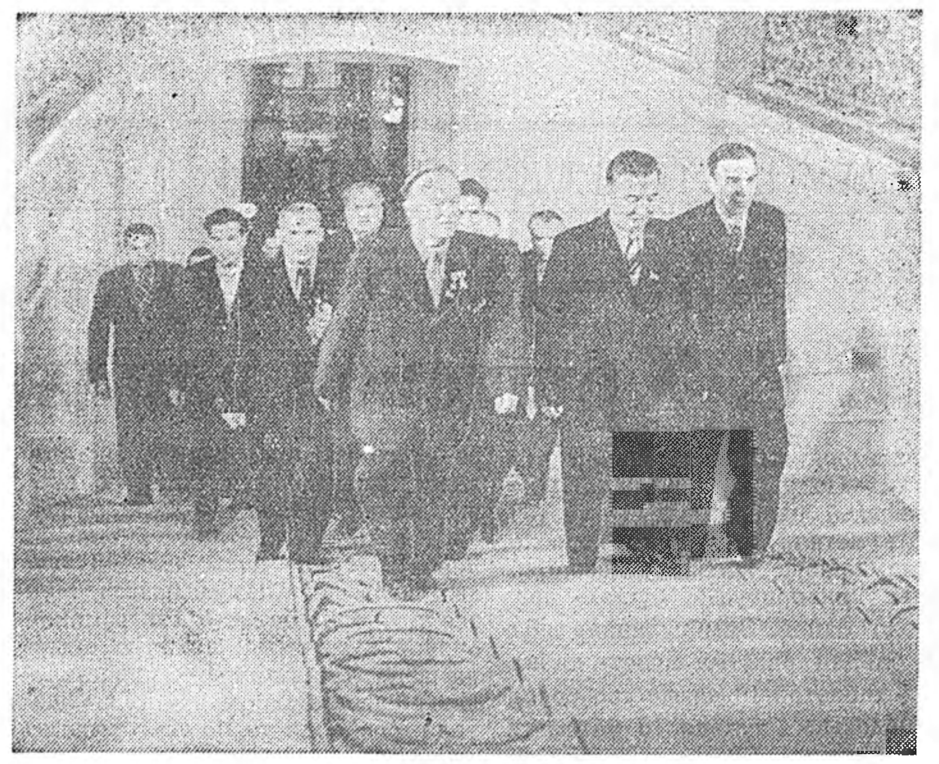
—Социалистическэ экономикын бүхы һалбаринуудые тон ехээр, шэнээр хүгжөөхэ ябадал долоон жэлэй программын ёһоор хараалагдана гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ нүхэр **И. И. Кузьмин** хэлээ. КПСС-эй XXI съездын баталамжада табигдаһан түсэб урда тээхи ажахын түсэбүүдһээ юугээрээ илгаатайб гэхэдэ, энэ түсэб угаа ехэ хэмжээтэй, гүнзэгы удхашанартай байхаһаа гадна, совет хүнүүдэй бүхы ажабайдалда хамаадана. Мүн экономическа, политическэ болон соёл сурталай талаар энэ түсэбэй ёһоор урдынхида орходоо шанарайнгаа талаар тон ондоо шэнэ, ехэ зорилгонууд табигдаһан байна. СССР-тэ коммунизмын материально-техническэ база байгуулха талаар шиидхэхы алхам хэхэ зорилго долоон жэлэй түсэбөөр табигданхай.

Съездын үзэмжэдэ табигдаһан даабарита тоонууд завод, фабрика, колхоз, совхозуудта, барилга болон предприятинуудта зохёогдожо эхилээд, удаань республикануудай совнархозууд болон түсэблэлгын органуудта хаража үзэгдэһэн байна. Энэ хүдэлмэри партийна организацинуудай үдэр бүриин хүтэлбэри доро, профсоюзуудай, комсомолой эдэбхитэйгээр хабаадалгатайгаар хэгдэһэн байха юм. Тэрэнэй ашаар даабарита тоонуудые тодорхойлхо үедэ ороной үйлэдбэриин коллективүүд болон бүхы районуудай нютагай организацинуудай бодото дүй дүршэл, олон тоото дурадхалнууд хараада абтаһан байна.

Түсэб зохёолгодо олон ехэ эрдэмтэд болон мэргэжэлтэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. СССР-эй гансахан лэ Госпланда түсэбэй шухала бүлэгүүдээр 30 шахуу комисси байгуулагдажа, тэдэнэй хүдэлмэридэ 300 элитэ эрдэмтэд хабаадаһан байна.

Съездын болохын урда тээ нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые партийна, советскэ, профсоюзай, комсомолой болон бусад организацинуудай зүбшэн хэлсэлгэ тон ехэ удхашанартай байгаа. Хэдэн олон мянган дурадхалнууд оруулагдажа, тэдэнэй нилээд олониинь һайшаагдажа абтаһан байна. Мүн олон дурадхалнууд долоон жэлһээ саашанхи үе соо бэелүүлэгдэхэ юм. Эгээл иимэһээ долоон жэлэй түсэб манай орон доторхи экономическа байгуулалтын үнэхөөрөө бүгэдэ арадай, партийна гүнзэгы удхатай программа мүн гэжэ тоолохо хүсэд үндэһэ баримта бии.

Уласхоорондын социалистическэ ажалай хубаарилгын гол ёһонуудые шууд бэелүүлхэ шухала байһые долоон жэлэй түсэб зохёохо үедэ хараада абтаһан байна. Уласхоорондын социалистическэ ажалай хубаарилга дэлхэйн социалистическэ системын, социалистическэ орон бүхэнэй үйлэдбэриие түргэнөөр хүгжөөхэ, тэрэшэлэн социалистическэ лагериин бүхы оронуудай коммунизм тээшэ дабшалтые түргэдхэхэ тон шухала нүхэсэл мүн болоно.

КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съезд. **Зураг дээрэ:** съездын делегадууд болон айлшад забһарлалгын дүүрэһэнэй һүүлээр заседаниин зал руу ошожо ябана.

ТАСС-эй фотохронико.

Съездын үглөөнэй заседани дээрэ нүхэр Первухин үгэ хэлэхэдээ партида харша бүлэгтэ хабаадаһан тухайгаа үнэндөө оройдоошье тогтоогүй гэжэ И. И. Кузьмин мэдүүлээ. Партида харша бүлэгэй элирүүлэгдэһэн сагһаа хойшо нүхэр Первухин нюураа харуулдаггүй байна. Партида харша бүлэгтэ тэрэнэй хэһэн ябуулга, мүн партиин тэрээндэ найдан даалгаһан гүрэнэй ехэ тушаал даажа байхадаа юушье хэдэггүй байһаниинь обёорогдонгүй гараха бээз гэжэ найдадаг байжа болоо ха.

Ажахын байгуулалтын тон ехэ хэмжээтэй боложо байлга, арадай ажахын һалбаринуудта ехэ хубилалтануудай бололго, коммунистическэ байгуулалтын нилээд удаан болзорой программа зохёолго, уласхоорондын социалистическэ ажалай хубаарилгын саашадаа үргэлжэлгэ—эдэ бүгэдэ түсэблэлгын, мүн ажахын органуудай үмэнэ топ орёо зорилго, экономическа наукын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ горьтой зорилго табина гэжэ нүхэр Кузьмин үгынгөө түгэсхэлдэ тэмдэглээ.

Түсэблэлгые үнэхөөрөөл научна ёһоор хэхын тулада СССР-эй Госплан болон СССР-эй Наукануудай академиин хэдэн экономическа институдтай байгаа һаань таарамжатай. Эдэ институдууд теоретическэ болон экономическа тодорхой асуудалнуудые шэнжэлхэ зэргэтэй. Орон дотор Экономическа наукануудай академи байгуулха асуудалые зүбшэн хэлсэхэ шухала байгаа гэжэ нүхэр Кузьмин тоолоно.

СССР-эй Наукануудай академиин президент нүхэр **А. Н. Несмеяновта** үгэ үгтэбэ.

Манай ороной коммунизм тээшэ дабшаха угаа ехэ түүхэтэ удхашанартай программа нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл соо хараалагдана. Энэ программа тэрэниие дүүргэхэ ябадалда совет хүн бүхэниие зоригжуулна. Энэ агууехэ программые бэелүүлхын тулада совет ороной эрдэмтэд ехэ эршэмтэйгээр хабаадажа, бүхы хүсэеэ зорюулха байна. Эрдэмтэд тус программые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ тон харюусалгатай үүргэ дүүргэхэ болоно гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Манай ороной научно-техническэ туйлалтанууд бүхы дэлхэйн хүн зониие һонирхуулна. Түрүүшын космическа ракетые амжалтатайгаар табиһан гайхамшагта үдэр бологшо энэ оной январиин 2-ой үдэр наука болон техникын түүхэдэ хэтэ үедөө байхаар бэшэгдээ. Газарай болон һарын татасаһаа холодон ошожо шадаха ракетые табижа, Наранай системэдэ шэнэ планетые бии болголго научно-техническэ талаараа тон ехээр хүгжэһэн лэ орондо бэелүүлэгдэжэ болохо байна гэжэ А. Н. Несмеянов хэлээ.

Физико-математическа наукаар, хими, техникэ, биологи, геологическа географи, экономико, философи болон хуули ёһоной, түүхын наукануудаар 1959—1965 онуудта орон дотор хэгдэхэ научна шэнжэлэлгын гол шэглэлнүүдые Наукануудай академи СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Гүрэнэй научно-техническэ комитедтэй, Дээдэ һургуулинуудай министерствотэй хамта тодорхойлһон байна гэжэ нүхэр Несмеянов мэдээсээ.

Үгынгөө һүүл багта, элдэб наукануудай үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудые академик Несмеянов шэнжэлһэн байна.

Удаань Армениин компартиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр **С. А. Товмасян** үгэ хэлээ. Гүрэн түрын удхашанартай шэнэ шухала зорилгонуудай шиидхэгдэхэ болоод байхада, партиин съезднүүд зарлагдадаг гэжэ манай арад һайн мэдэдэг юм. Советскэ Союз мүнөө хүгжэлтынгөө шэнэ шатада оробо. Манай XXI съезд ороной коммунизм тээшэ түргэнөөр дабшаха стратегическэ хараа шугамые тодорхойлжо байна гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулха асари ехэ программын ёһоор бүхы союзна республикануудай экономико болон культура тон түргэнөөр хүгжэхөөр хараалагдаа. Жэшээлхэдэ, долоон жэлэй түсэбэй ёһоор Арменидэ промышленна үйлэдбэри 2,2 дахин ехэ боложо, промышленна продукци жэл бүри 12 шахуу процентээр ургахаар, хүдөө ажахын продукт үйлэдбэрилгэ 1,7 дахин нэмэхээр хараалагдаа. Промышленностиин үнгэтэ металлурги, хими, электротехникэ, орёо нарин машина бүтээлгэ гэхэ зэргын һалбаринууд илангаяа түргэнөөр хүгжэхэ юм.

Хүтэлбэриин баялиг дүй дүршэл партийна хүдэлмэрилэгшэдтэ КПСС-эй Центральна Комитет, тэрэнэй Президиум дамжуулан үгэнэ гэжэ нүхэр Товмасян онсолон тэмдэглээ. Ажахын ехэ асуудалнуудые хаһа саг соонь зүбшэжэ, шууд шиидхэхэдээ, КПСС-эй Центральна Комитет партийна хүдэлмэриие ажахын хүдэлмэритэй яажа тааралдуулжа ябуулхые харуулхаһаа гадна, эмхидхэлэй болон соёл сурталай хүдэлмэриин шадабари шудалха хэрэгтэнь партийна хүдэлмэрилэгшэдтэ туһална.

Ажахын байгуулалтые тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ бүхы коммунистнуудые КПСС-эй Центральна Комитет һургадаг байна. Энэ хадаа Центральна Комитедэй угаа ехэ габьянуудай нэгэн, долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ шиидхэхы эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн мүн болоно.

Долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада республикын партийна организациин хараалһан тодорхой хэмжээнүүд тухай нүхэр Товмасян саашань хөөрөө. Тусхайлбал, Армениин КП-гэй XX съезд промышленность болон хүдөө ажахые комплексноор оньһожоруулжа, районуудай түүхэй эдүүдые ажахыда эгээн ехээр хэрэглэжэ, 1959—1965 онуудта республикын бүхы районуудай экономикые эрид ехээр дэбжээхэ зорилго табиһан байна.

Тамбовой областиин Мичуринска районой Коминтернын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Е. И. Андреева** урдань гээгдэнги байһан Тамбовой областиин мүнөө хүдөө ажахын продукци ехээр үйлэдбэрилдэг боложо байһан тухай съездын делегадуудта хөөрэжэ үгөө. Мяха абаха, һү һааха талаар долоон жэлэй түсэбые гурбан жэлэй турша соо дүүргэхэ, энэ жэлдэ нёдондонойхидо орходоо хоёр үлүүтэй дахин ехэ мяха гүрэндэ тушааха, худалдаха гэжэ областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд шиидэһэн байна. 1965 ондо область дотор эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ 90 центнер годод мяхан абтахаар хараалагданхай.

Коминтернын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд бүри ехэ уялга абажа, энэ жэлдэ эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ 150 центнер мяха абаха, 400 центнер һү һааха, долоон жэлэй эсэстэ 250 центнер мяха абаха, 800 центнер һү һааха гэжэ шиидхээ.

Ороohото ургамалнуудай гектар бүриһөө 40 центнер хүрэтэр ороohо тарая суглуулжа абаха гэһэн зорилго бидэнэр табяабди гэжэ нүхэр Андреева хэлээ. Сэбэр пар үлөөхэеэ болёобди. Бүхы тарилгынгаа 40—50 процент хүрэтэрнь кукуруза тариха байнабди. Кукуруза тарилга мал ажалай продукци ехээр абаха үзэгдөөгүй ехэ арга нүхэсэл болоно гэжэ бидэнэр тоолонобди. Мал ажалай продукци ехээр абахада колхозой олзо доход эрид дээшэлхэ байна.

Манай колхозой хүдэлмэриие зоригжуулагша партийна организаци болоно. Партийна организаци ехэ ехэ хэрэгүүдтэ колхозниигуудые эмхидхэжэ, артелиин ажахые эрид ехээр хүгжөөн дэбжээхын түлөө хүдэлөөе толгойлһон байна гэжэ нүхэр Андреева хэлээ. Хүдөө ажахын, илангаяа мал ажалай хүдэлмэри комплексноор механизацилха ябадалай угаа ехэ удхашанартай байһан тухай нүхэр Андреева саашань хэлээ. Мүрысэел нүхэдүүд, промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд. Бидэнэр мяха абалгаар, һү һаалгаар долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэбди, таанад колхозуудта машинануудые үгэгты гэжэ нүхэр Андреева дурадхаа.

Удаань делегадууд болон айлшадаар халуунаар угтагдан, хэдэн аха дүү партинуудай түлөөлэгшэд съездые амаршалаа.

Индиин Коммунистическэ партиин Национальна Соведэй генеральна секретарь нүхэр **Аджой Гхош** үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлээ. Амгалан байгуулалтын талаар, наука, техникэ, соёл культурын талаар, арад зоной байдал улам һайжаруулха талаар Советскэ Союзай туйлаһан амжалтанууд капитализмын үзэл сурталда сохилто хэхэһээ гадна, ревизионистнуудай теоринуудай үндэһэ баримтагүй байһыень элеэр гэршэлэн харуулна. Советскэ Союзай, социализмын лагериин бусад оронуудай хүсэ шадалай ургалта эб найрамдалай, бүхы оронуудай эрхэ сүлөөгэй болон бэеэ даанхай байдалай бата найдабари болоно гэжэ бүхы дэлхэйн бүмбэрсэгэй жиирэй хүнүүд тоолоно. Колониальна дарлалтын гуримые һандарган усадхагдажа байһан, олон оронуудай бэеэ даанхай байдалтай болоод, саашадаа хүгжэхэ замда орожо байһан Ази, Африкын арадууд иигэжэ тоолодог байна.

Коммунистнуудай уласхоорондын агууехэ армида бидэнэр бултадаа хамааданабди гэжэ Австралиин Коммунистическэ партиин ЦК-гэй Политбюрогой гэшүүн **Эдвард Хилл** мэдүүлээ. Өөһэдынгөө ороной тон ехэ патриот байхадаа, бидэнэр бултадаа интернациональна, пролетарска уялгаяа дүүргэнэбди. Бүхы коммунистнуудай туйлаһан амжалтануудаар бидэнэр омогорхохо ёһоороол омогорхонобди. Эдэ амжалтануудай эгээн лэ элитэ ехэнь, нүхэд делегадууд, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин гэшүүд, танай туйлалтанууд болоно.

Байгаалиин тон ехэ баялигтай ажалда дуратай, оюун бэлигтэй арад зонтой Австралида экономическа талаараа доройтохо аюул тохёолдоод байна гэжэ Эдвард Хилл заагаа. Коммунистическэ парти тэндэ ехээр хашалтада ородог. Гэбэшье хархис этэгээдүүдэйшье, ревизионистнуудайшье харша ябуулга марксизм-ленинизмые үнэхөөр баримталха ябадалһаа компартиие хадууруулжа шадаагүй.

Грециин Коммунистическэ партиин түрүүлэгшэ нүхэр **Апостолос Грозос** трибунын дэргэдэ ерэжэ, СССР-эй бүхэдэлхэйн түүхэтэ илалтанууд американска империализмын эзэрхэлгэһээ ороноо сүлөөлхын түлөө, эрхэ сүлөөгэй түлөө, демократическа хүгжэлтын түлөө хэсүү бэрхэ байдалда тэмсэжэ байһан манай арадые зоригжуулна гэжэ тэрэ хэлээ.

Бонны реваншистнуудай хүсэлэй ёһоор, Америкын империалистнуудай захяагаар Манолис Глезос арестовалагдажа, сэрэгэй сүүдтэ үгтэһэн байна. Энээниие Грециин бүхы дэлхэйн хүн зон ехээр зэбүүрхээ.

Демократиин түлөө, хэдэн олон мянган тэмсэлшэдые 10—12 жэлэй турша соо түрмэдэ һуулгажа байһан Грецидэхи хархис ёһо гуримые буруушаан, мүн Манолис Глезосые абархын тулада ябуулга хэһэн Советскэ Союзай олониитын бүхы организацинуудта, советскэ бүхы гражданинуудта, тэрэшэлэн дэлхэйн бүхы организацинуудта, ниитын ажал-ябуулагшадта, һаналсэдьхэлтэй хүнүүдтэ баясхалан хүргэжэ байһанаа энэ съездын трибунаһаа мэдүүлхэ гээшэ манай уялга гамнай гэжэ бидэнэр тоолонобди гээд нүхэр Грозос мэдүүлээ.

Танай долоон жэлэй түсэбэй дүүргэлгэ дэлхэйн социализмын лагериие улам бэхижүүлхэ, уласхоорондын коммунистическэ хүдэлөөнэй нэрэ хүндын ургалтада, энхэ найрамдалай түлөө бүхы оронуудай олониитэ арад зоной тэмсэлые шангадхалгада туһалха байна гэжэ Мексикын Коммунистическэ партиин ЦК-гэй генеральна секретарь **Дионисио Энсина** мэдүүлээ.

Империалистическэ дарлалтые эсэргүүсэн, ороноо сүлөөлхын, демократическа эрхэ сүлөөе хамгаалхын түлөө тэмсэлые шангадхаха гээшэ мүнөө үедэ манай зорилго, бүхы демократическа хүсэнүүдэй зорилго болоно гэжэ бидэнэр, Мексикын коммунистнууд, һайн мэдэнэбди гэжэ нүхэр Энсина саашань хэлээ.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиие, тэрэнэй Центральна Комитедые, хүдэлмэришэн ангиие болон бүхы совет арадые Мексикын коммунистнуудай зүгһөө халуунаар амаршалаад, коммунизм байгуулха түсэбүүдые бэелүүлхэдээ амжалта туйлахыень тэдэнэй нүхэр Энсина хүсэһэн байна.

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл тушаа тогтоолой /проект зохёохо комисси байгуулхые съездын президиум дурадхана гэжэ үдэшын заседаниин түгэсхэлдэ түрүүлэгшэ мэдээсээ.

Доро дурсагдаһан нүхэд комиссиин составта нэгэн дуугаар һунгагдаа:

Н. С. Хрущев
Е. И. Андреева
А. Б. Аристов
Н. И. Беляев
Л. И. Брежнев
К. Е. Ворошилов
А. И. Гаевой
В. В. Гришин
Г. А. Денисов
П. И. Доронин
И. И. Дядык
Л. Н. Ефремов
М. Т. Ефремов
А. Ф. Засядько
А. Г. Зверев
Н. Г. Игнатов
С. Д. Игнатьев
Я. Э. Калнберзин
Н. Т. Кальченко
С. Камалов
И. В. Капитонов
Д. Д. Караев
А. П. Кириленко
А. И. Кириченко
Ф. Р. Козлов
Е. П. Колущинский
Д. С. Коротченко
А. Н. Косыгин
И. И. Кузьмин
О. В. Куусинен
И. Г. Кэбин
М. А. Лаврентьев
Н. В. Лаптев
А. Н. Ларионов
П. Ф. Ломако
К. Т. Мазуров
Р. Я. Малиновский
Н. Я. Мамай
Д. М. Матюшкин
В. В. Мацкевич
В. П. Мжаванадзе
А. И. Микоян
И. Д. Мустафаев
Н. А. Мухитдинов
З. Н. Нуриев
Н. В. Подгорный
Д. С. Полянский
П. Н. Поспелов
И. Р. Раззаков
К. И. Сатпаев
П. А. Сатюков
В. Е. Семичастный
З. Т. Сердюк
А. Ю. Снечкус
Т. И. Соколов
И. В. Спиридонов
М. А. Суслов
В. Н. Титов
С. А. Товмасян
Т. Ульджабаев
В. И. Устинов
Д. Ф. Устинов
Е. А. Фурцева
А. И. Хворостухин
Н. М. Шверник
А. М. Школьников

Тиигээд үдэшын заседани дүүрээ. Февралиин 4-дэ съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Яруунын аймагай ажалшадай депутадуудай Үльдэргын сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Б. Д. Дамдиновые Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Нүхэр Б. Д. Дамдиновай дала наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, советскэ эмхи зургаануудта үни удаан олон жэлдэ һайнаар хүдэлһыень тэмдэглэжэ, нүхэр **Бадма Дамдинович Дамдиновые** Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1959 оной январиин 26.

Республикымнай ажалшад Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй, нютагай Соведүүдэй депутадта кандидадуудаар эрхим хүнүүдээ дэбжүүлнэ

КУДАРА

КУДАРА-СОМОН. Кударын ай-магай Ранжуровай нэрэмжэтэ кол-хозой гэшүүд, аймпотребсоюзай хү-дэлмэрилэгшэд болон Хамнига-дайн РТС-эй хүдэлмэришэд, инже-нерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад һунгуулиин урда тээ-хи суглаан дээрээ һунгуулиин № 75 Кударын округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депу-татта кандидадаар партиин Куда-рын айкомой нэгэдэхи секретарь нү-хэр **Николай Владимирович Федо-ровые** дэбжүүлбэ.

һунгуулиин № 76 Тамирай округ-һоо Бурядай АССР-эй Верховно Со-ведэй депутадта кандидадаар ай-магай «Путь коммунизма» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Сергей Василье-вич Кривогорницын** дэбжүүлэгдэбэ.

ТАРБАГАТАЙ

Республикын Министрнүүдэй Со-ведэй Түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Роман Савельевич Сафронов** Буря-дай АССР-эй Верховно Соведэй де-путадта кандидат болгогдожо, һун-гуулиин Тарбагатайн 100-дахи ок-ругһоо дэбжүүлэгдээ. Нүхэр Р. С. Сафроновые аймагай промкомби-натай хүдэлмэришэд, «Восход» колхозой гэшүүд дэбжүүлһэн бай-на.

***

Бурядай АССР-эй Верховно Со-ведэй депутадта кандидат болгожо, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Рассвет» кол-хозуудай гэшүүд һунгуулиин Ехэ Талалейн 101-дэхи округһоо КПСС-эй Тарбагатайн айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Иван Давыдович Черняковые** нэгэн дуугаар дэб-жүүлбэ.

УЛАН-УДЭ

Республиканска больницын нэгэ залан булан соо 200 шахуу хүн сугларжа, һунгуулиин урда тээхи суглаан эхилбэ. Нюдэ аргалдаг врач Н. Б. Боянова эгээн түрүүн үгэ абажа, Бурядай АССР-эй, мүн РСФСР-эй габьяата врач **Екатерина Михайловна Никифоровае** республикынгаа засагай дээдэ органой депутадта кандидадаар һун-гагдахань гэжэ дурадхаба.

Һүүлээрнь үгэ хэлэгшэд эрхим кандидат Е. М. Никифоровадаа нэгэн һаналаар дуугаа үгэхые уряал-ба.

***

Модоной заводой коллектив модо хабсоруулдаг цехын хүдэлмэри-шэн **Александр Георгиевич Плеха-новые** республикынгаа Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлбэ.

...Удын урда бэеын поликлиникын, ...эпидстанциин коллективүүд һун-гуулиин Красногвардейскэ округ-һоо Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь **Ф. И. Оглоблиние,** сэм-...н фабрикын хүдэлмэрилэгшэд фабрикынгаа инженер **М. Ф. Зав-городняя** гэгшые, мелькомбинадай, мельнэ комбинадай коллекти-...д **В. А. Глуздовские** Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депу-татта кандидадуудаар дэбжүүлбэ.

З. Минеева.

***

Улан-Удын судна заһабарилгын заводой, городой больницын хүдэл-мэришэдэй хамтын суглаан боло-...түрүү фрезеровщик нүхэр Ши-...най дурадхалаар һунгуулиин ...журовска округһоо механиче-...цехын крановщица **Екатерина Георгиевна Затеева** республикын-...засагай дээдэ органой депутад-... кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ. ...эр Затеева энэ заводто арба ...ан жэл хүдэлжэ байхадаа, ...нгөө мэргэжэлые эрхимээр ...далжа, жэшээтэ һайнаар ажал-...даг байна.

***

Гүрэнэй банкын, гүрэнэй аюул-...е сахиха комитедэй хүдэлмэри-шэд **Р. И. Романовые,** Диви-...ная станциин коллективүүд **А. Онайкые** Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта канди-...т болгон дэбжүүлбэ.

***

Мяха-консервын комбинадай це-...дтэ городой, районой ажалша-...й депутадуудай Соведүүдэй де-путадта кандидадуудые дэбжүүлбэ. ...нсервын заводой коллектив ...ьян **Илларионович Павлуцкиие** городой Соведэй депутадта, **Нина ...липповна Верхотуровае** районно Соведэй депутадта кандидадуудаар дэбжүүлээ. Колбасна, мал үүсэлдэг заводуудай коллективүүд **Е. Е. Хо-...ских, Н. Т. Донских, М. М. Са-вельев, И. П. Кулаков** — үйлэдбэ-риин түрүүшүүлые нютагай Сове-дүүдтэ кандидадууд болгон дэб-жүүлһэн байна.

А. Лебедев.

***

Республикымнай ажалшадай по-литическэ угаа ехэ дэбжэлтын ор-шон байдалда һунгуулиин урда тээ-хи суглаанууд үнгэржэ байна. Эдэ суглаанууд дээрэ ажалшад респуб-ликынгаа засагай дээдэ органдо эр-хим хүбүүд, басагадаа дэбжүүлнэ.

ПВЗ-гэй шэрэм хайлуулгын це-хын хүдэлмэришэд һунгуулиин 16-дахи паровозо-бүтээлгын округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Сове-дэй депутадта кандидадаар цехын-гээ формовщица **Александра Нико-лаевна Красиковае** дэбжүүлбэ. Үни-нэй хүдэлмэришэн А. Н. Красико-вае депутадта кандидат болгон дэб-жүүлхэ гэһэн шэрэм хайлуулагша-дай шиидхэбэриие заводоуправле-ниин коллектив халуунаар дэмжэ-бэ.

Бурят эхэнэр Александра Нико-лаевна паровозо-бүтээлгын заводто 1937 онһоо хойшо ажаллаха зуураа, эрхим хүдэлмэришэнэй тоодо орол-соһон байна. Нүхэр Красикова һүүл-шын долоон жэлэй туршада жэл бү-рингөө даабариие хоёр дахин үлүү-лэн дүүргэһэн байха юм. Нүхэр Красикова уралан нарижуулгын хэ-дэн дурадхал оруулаа. Александра Николаевна Красикова иимэ ехэ этигэл найдабариие харюулжа ша-даха байха гэжэ заводоуправле-ниин хүдэлмэрилэгшэд Гончарова, Кирпичникова ба бусад үгэ хэлэг-шэд мэдүүлбэ.

Паровозо-хабсаралгын цехын хү-дэлмэришэд, 68-дахи һургуулиин коллектив һунгуулиин 14-дэхи Ком-сомольско округһоо БурАССР-эй Верховно Соведэй депутадта канди-дадаар 10-дахи һургуулиин һурал-салай таһагые даагша **Елена Дмит-риевна Зверевае** дэбжүүлбэ.

ПВЗ-гэй хүдэлмэришэд, инженер-но-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, 110-дахи һургуулиин коллективэй зүгһөө һунгуулиин 15-дахи Индус-триальна округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кан-дидадаар тус заводой начальник **Василий Сидорович Бутко** дэбжүү-лэгдэһэн байна.

Мүн ПВЗ-гэй хүдэлмэришэд, ин-женерно-техническэ хүдэлмэрилэг-шэд, алба хаагшад, ТЭЦ-эй коллек-тив һунгуулиин 17-дохи Тэцовскэ округһоо Бурядай АССР-эй Верхов-но Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секре-тарь **Александр Уладаевич Хахало-вые** дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри баталан абаба.

Паровозо-хабсаралгын цехынхи-дэй һунгалтын урда тээхи суглаа-най баталан абаһан шиидхэбэреэр һунгуулиин 18-дахи Дээдэ Онгос-тойн округһоо БурАССР-эй Верхов-но Соведэй депутадта кандидадаар паровозо-хабсаралгын цехын техни-ческэ бюрогой начальник **Полина Степановна Заболотская** дэбжүү-лэгдэһэн байна.

Һунгуулиин 19-дэхи заводской ок-ругой ажалшадай һунгалтын урда тээхи суглаанууд дээрэ тус округ-һоо республикымнай дээдэ органдо һунгагдаха кандидадаар эрхим то-карь, эдэбхитэй уралан нарижуулаг-ша **Алексей Васильевич Золотарев** дэбжүүлэгдэбэ. Республикымнай тү-рүү хүдэлмэришэн **Василий Ивано-вич Фуфачев** БурАССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээ. Нүхэр Фуфачевые депутадта кандидат болгон дэб-жүүлхэ гэһэн шиидхэбэри һунгуу-лиин 20-дохи Краснодонско округой ажалшад һунгалтынгаа урда тээхи суглаан дээрэ баталан абаба. Һун-гуулиин 21-дэхи Хирпиисын заво-дой округһоо БурАССР-эй Верхов-но Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй Железнодорожно райко-мой секретарь **Мирза Фарахович Шамсимухаметов** дэбжүүлэгдээ.

Һунгуулиин 12-дохи округһоо КПСС-эй Улан-Удын горкомой сек-ретарь **Петр Ефимович Ножкин,** һунгуулиин 13-дахи Красноармей-скэ округһоо республикын Элүүрые хамгаалгын министерствын главна хирург **Эрдэн Раднаевич Раднаев,** һунгуулиин 10-дахи Железнодорож-но округһоо Зүүн Сибириин Улан-Удын отделениин начальник **Вале-риан Владимирович Рыбинский** гэг-шэд Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадууд болгон дэбжүүлэгдээ.

ХЭЖЭНГЭ

«Коммунизм» колхозой гэшүүдэй хамтын суглаан боложо, колхозой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр А. Тапхаевай дурадхалаар Буря-дай АССР-эй Верховно Соведэй де-путадта кандидадаар КПСС-эй Хэ-жэнгын айкомой секретарь нүхэр **Сергей Сергеевич Автушенко** һун-гуулиин Дээдэ Худанай 74-дэхи округһоо дэбжүүлэгдэбэ.

БАУНТА

Аяар хойто зүгэй, холын Уакит-ска дунда һургуулиин багшанар хамтынгаа суглаан дээрэ Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депу-тадта кандидат болгожо, һунгуу-лиин Ципиканай 41-дэхи округһоо республикын совнархозой түрүү-лэгшын орлогшо нүхэр **Александр Александрович Каспаровые** нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ.

***

Аймаг соогоо алдар солотой ан-гуушан ортон эхэнэр **Анна Семе-новна Догончина** «Заветы Ленина», «Путь к коммунизму» колхозуудай гэшүүдэй һунгалтын урда тээхи суглаан дээрэ Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кан-дидат болгогдожо, һунгуулиин Багдаринай 40-дэхи округһоо дэб-жүүлэгдээ.

ТҮНХЭН

Аймагай ажалшад нютагайнгаа Соведүүдтэ эрхим түрүү хүбүүд, ба-сагадые дэбжүүлжэ байна. XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой-хид хамтын суглаа зарлажа, ажал-шадай депутадуудай аймагай Сове-дэй депутадта кандидадаар колхо-зойнгоо эрхим һаалишан **Сэрэн-Дулма Шагдуровна Садыевае** дэб-жүүлээ. Нүхэр Садыева үнгэрэгшэ 1958 ондо һү һаалгаар аймагайнгаа һаалишадай дунда нэгэдэхи һуури эзэлжэ, үнеэн бүриһөө 2400 гаран литр һү һааһан байна.

Колхоз соогоо магтаалтай боло-һон түрүү һаалишан 1959 оной тур-шада үнеэн бүриһөө 2800 литр һү һааха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уял-га абаба. Нүхэр Садыева уялгаяа һайнаар дүүргэжэ байна. Түрүү һаа-лишанай хүдэлдэг фермэ коммунис-тическэ ажалай фермын нэрэ зэргэ-тэй болохын түлөө тэмсэжэ эхилэн-хэй. Ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг, түбшэн даруу зантай энэ басаган хоёрхон жэлэй турша соо һаалишанаар ажаллабашье, ну-хэдэйнгөө дунда хүндэтэй болонхой.

«Новый путь» колхозһоо ажал-шадай депутадуудай аймагай Со-ведтэ агроном **Александр Никитич Стрелков** дэбжүүлэгдээ. Нүхэр Стрелков энэ колхоздо жэлһээ үлүүтэй саг соо ажаллабашье, ороо-һо тариянай ургаса дээшэлүүлхэ талаар бага бэшэ ажал хэһэн бай-на. Александр Никитич үнгэрэгшэ жэлдэ орооһо тариянай ургаса дээ-шэлүүлхын зорилгоор тариалангай талмай дээрэ наг шэбхэ, элдэб зүй-лэй минеральна тэжээл ехээр гар-гуулжа, газарай хүрьһые һайнаар элдүүрилээ. Нүхэр Стрелковэй оролдосотой һайнаар ажаллаһанай ашаар колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ гектар бүриһөө 26—27 центнер шэ-ниисэ, овёс хуряажа, район соогоо хоёрдохи һуури эзэлээ.

Колхозой агроном өөрынгөө уял-гые һайнаар дүүргэхын хажуу-гаар, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Александр Никитич колхозой партийна организациин секретаряар ажаллаха зуураа, гэ-шүүдэйнгээ дунда лекци, хөөрэлдөө, элидхэлнүүдые саг үргэлжэ хэдэг байна.

Е. Митахинов.

ПРИБАЙКАЛЬСК

Ажалдаа шалгарһан эрхим түрүү малшад, промышленна предприя-тинуудай хүдэлмэришэд, алба хааг-шад ажалшадай депутадуудай ай-магай Соведэй депутадта кандида-дуудаар олоороо дэбжүүлэгдэжэ байна.

Еловско комбинадай коллектив нютагай Соведэй депутадта канди-дадаар комбинадайнгаа түрүү тракторист **Прокопий Николаевич Сычевые** дэбжүүлээ. Нүхэр Сычев энээнһээ урда тээ нютагай Соведтэ депутадаар һунгагдахадаа ажалша-дай байра байдалые һайжаруулха, худалдаа наймаае һайнаар эрхил-дэг болохо тушаа ехэ ажал хэһэн байна.

Модо ашаалха, буулгаха Сэлэн-гын базын хүдэлмэришэд заводойн-гоо һунгуулиин округһоо нютагай Соведэй депутадта кандидадаар **Федор Григорьевич Горбуновые** дэбжүүлээ.

Дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай дунда эхэнэрнүүд нилээд олон юм. «Прибайкалец» гэжэ хүдөө ажахын артелиин 2-дохи бригадын гэшүүд нютагай Соведэй депутадта канди-дадаар колхозойнгоо эрхим һаали-шан **Наталья Павловна Шешуко-вае** дэбжүүлбэ.

Нютагай Соведэй депутадуудта кандидадуудаар «Заветы Ильича» колхозһоо **Иннокентий Владимиро-вич Корытов,** Лазогой нэрэмжэтэ колхозһоо **Анатолий Алексеевич Молоков** дэбжүүлэгдээ.

В. Богданов.

РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудые һунгуулиин урда тээхи һунгагшадай зүблөөнүүд дээрэ нэгэн дуугаар дэмжэнэ

Һунгуулиин 745-дахи Прибайкальска округ

Һаяхан Соведүүдэй 2-дохи бай-шангай Ехэ зал соо Кабанскын, Байкало-Кударын, Иволгын, Ку-румканай, Ахын, Баргажанай, Түн-хэнэй, Хойто-Байгалай, Прибай-кальска аймагуудай, Бабушкин го-родой ажалшадай түлөөлэгшэд олоороо сугларба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй де-путадта кандидадуудаар дэбжүү-лэгдэһэн хүнүүд тухай зүбшэн хэл-сэхын тула тэдэнэр сугларһан бай-гаа. Һунгуулиин Прибайкальска 745-дахи округой һунгагшадай тү-лөөлэгшэдэй һунгалтын урда тээхи зүблөөе округой һунгуулиин комис-сиин түрүүлэгшэ нүхэр М. М. Гась-ков нээгээ. Нүхэр Гаськов парти, правительствын, ажалшан арадай нягта холбоо барисаанай туг доро энэ жэлэй һунгалтын урда тээхи кампаниин политическэ угаа ехэ дэбжэлтын оршон байдалда ябуу-лагдажа байһан тухай, коммунисти-ческэ байгуулалтадаа манай оро-ной, мүн республикын ажалшадай туйлаһан амжалтанууд тухай хэ-лээ.

Зүблөөнэй президиумэй һунгаг-даһанай һүүлээр Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой агроном нүхэр Елшиндэ эгээн түрүүн үгэ үгтэбэ.

—Мүнөөдэр бидэнэр манай округ-һоо дэбжүүлэгдэһэн кандидадууд тухайгаа хэлсэхэ гэжэ сугларааբди. Манай «Сибиряк» колхозой гэшүүд өөһэдынгөө хамтын суглаан дээ-рэ түрэл парти, правительствын-гаа хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Никита Сергеевич Хрущев, Алексей Илла-рионович Кириченко, Николай Гри-горьевич Игнатов, мүн КПСС-эй Бурядай обкомой секре-тарь Василий Иванович Дубров-ский гэгшэдые РСФСР-эй Верхов-но Соведэй депутадта кандидаду-даар һунгуулиин Прибайкальска 745-дахи округһоо дэбжүүлээ. Теэд, нүхэд Н. С. Хрущев, А. И. Кири-ченко, Н. Г. Игнатов гэгшэд мүнөө-дэрэй газетэдэ гараһан нэмэл бэ-шэгэй ёһоор ондоо округуудта һун-гагдахаяа зүбшөөлөө үгэһэн байна. Тиимэһээ нүхэр Василий Иванович Дубровскиие һунгуулиин Прибай-кальска округһоо РСФСР-эй Вер-ховно Соведэй депутадта кандидат болгохые та бүгэдэ түлөөлэгшэдые уряалнаб,—гэжэ нүхэр Елшин хэ-лэбэ.

Трибуна дээрэ Баргажанай лес-промхозой хүдэлмэришэн Метуда-нова гарана.

—Манай леспромхозой коллектив КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съез-дые ажалай амжалтаар угтахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ хабаадалсажа, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһан байгаа.

Тэрэ уялгануудаа манай коллек-тив ехэ эршэмтэйгээр дүүргээ. 1958 ондо жэлэйнгээ түсэб 108 процент дүүргэжэ, 19 мянган кубометр мо-дон түсэбһөө үлүүлэн зөөгдэһэн байна.

Би өөрынгөө леспромхозой кол-лективэй үмэнэһөө һунгуулиин 745-дахи Прибайкальска округһоо РСФСР-эй Верховно Соведэй депу-тадта кандидадаар КПСС-эй Буря-дай обкомой секретарь нүхэр В. И. Дубровскиие дэбжүүлэе гэжэ бүхы округуудай һунгагшадта хандана б, —гээд тэрэ хэлэбэ.—Нүхэр Васи-лий Иванович манай республикада үни удаан хүдэлжэ байха зуураа, республикын хүдөө ажахые хүгжөө-хэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэ-һэн, оролдолго гаргаһан байна.

—Манай нэгэдэхи барилгын трес-тын коллектив өөрынгөө хамтын суглаан дээрэ РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Бурядай обкомой секретарь нүхэр В. И. Дубровскиие нэгэн дуугаар дэбжүүлээ,—гэжэ нэгэдэхи барил-гын трестын арматурщик нүхэр Ко-лотовкин хэлээ.

Тиимэһээ коллективэйнгээ зүг-һөө нүхэр Дубровскиие Россин Фе-дерациин дээдэ засагта түлөөлэгшэ болгоё гэжэ округой бүхы һунгаг-шадта ханданаб,—гэжэ үгынгөө тү-гэсхэлдэ тэрэ хэлэбэ.

—Манай хүдөө ажахын артелиин гэшүүд хамтынгаа суглаан дээрэ нүхэр В. И. Дубровскиие РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн байна,— гэжэ Байкало-Кударын аймагай XVIII партсъездын нэрэмжэтэ кол-хозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Болдаков мэдээсээ.

—Нүхэр Василий Ивановичые манай республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд ехэ багагүй бүгэ-дөөрөө һайнаар таниха, мэдэхэ бай-на. Тэрэ хадаа партийна үнэн зүб, шанга эрилтэ табидаг хүтэлбэри-лэгшэ мүн.

Удаань Бабушкин городой пен-сионер нүхэр Масалов, Кабанскын аймагай түлөөлэгшэ нүхэр Тыхеш-кин, Курумканай аймагай түлөөлэг-шэ нүхэр Очирова, Прибайкальска аймагай түлөөлэгшэ нүхэр Харла-мов, Иволгын аймагай түлөөлэгшэ нүхэр Тангасова гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Зүблөөндэ хабаадагшад окру-гойнгоо предприяти, колхоз болон эмхи зургаануудай коллективүүдэй зүгһөө РСФСР-эй Верховно Сове-дэй депутадта кандидадаар нүхэр **Василий Иванович Дубровскиие** һунгуулиин Прибайкальска 745-да-хи округһоо дэбжүүлхэ гэһэн ду-радхалые нэгэн дуугаар дэмжээд, тус округто һунгагдаха зүбшөөлөө үгэхыень гуйжа нүхэр В. И. Дубров-скидо хандаха гэһэн тогтоол абаба.

Мүн зүблөөндэ хабаадагшад ок-ругой бүхы һунгагшадта хандаһан хандалга бэшэг баталан абаба.

Һунгуулиин 746-дахи Забайкальска округ

Һунгуулиин 746-дахи Забайкаль-ска округой — Заиграйн, Хэжэнгын, Хориин, Яруунын, Баунтын, Мухар-шэбэрэй болон Тарбагатайн айма-гуудай ажалшадай түлөөлэгшэдэй һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөн Улан-Удэ городто февра-лиин 3-да боложо үнгэрөө.

Энэ суглаае һунгуулиин округой комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр П. Д. Чепарин нээжэ, тобшо үгэ хэлэбэ.

Һунгуулиин № 746 Забайкальска округһоо РСФСР-эй Верховно Со-ведэй депутадта кандидадаар рес-публикымнай Мухаршэбэрэй айма-гай «Үнэн» колхозой суута хони-шон, бурят арадай эрхим басаган **Цыпилма Аюшеевна Аюшеева** дэб-жүүлэгдэһэн байна гэжэ П. Д. Че-парин мэдээсэбэ.

Түрүүлэн үгэ абаһан Мухаршэбэ-рэй аймагай ажалшадай түлөөлэг-шэ нүхэр Цыбиков аймаг дотороо һунгуулиин бэлэдхэлэй ехэ дэбжэл-тэтэйгээр ябажа байһан тухай хэлэ-бэ. Аймагайнгаа ажалшадай үмэнэ-һөө РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Цыпилма Аю-шеевна Аюшеевагай түлөө нэгэ хүн шэнгеэр дуугаа үгэхэбди гэжэ мэ-дүүлнэб,—гээд үгэеэ дүүргэнэ.

Аймаг дотороо һунгуулиин бэлэд-хэлэй үргэнөөр ябуулагдажа бай-һан тухай Заиграйн аймагай ажал-шадай түлөөлэгшэ нүхэр Тубчинов хөөрэжэ үгэбэ.

Арадай һайндэр — мартын 1-дэ РСФСР-эй Верховно Соведэй депу-тадта кандидат Цыпилма Аюшеев-на Аюшеевагай түлөө дуугаа үгэхэ-дөө КПСС-эй, Советскэ правитель-ствын сэсэн мэргэн политикын, ма-най ороной коммунизмын гэрэлтэ замаар урагшаа түргэн дабшахын түлөө һунгахабди гэжэ манай айма-гай ажалшад нэгэн дуугаар мэдүүл-нэ, гэжэ үгэеэ дүүргэбэ.

Зүблөөн дээрэ Тарбагатайн ай-магай ажалшадай түлөөлэгшэ нү-хэр Егоров, Хориин совхозой № 3 фермые эрхилэгшэ нүхэр Дон-доков, Хэжэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаа-лиин гүүртые даагша нүхэр Буда-жапов болон бусад үгэ хэлэбэ.

РСФСР-эй, Бурядай АССР-эй Верховно Соведүүдэй болон нюта-гай Соведүүдэй һунгуулинуудта бэ-лэдхэлэй хэр зэргээр ябажа бай-һан тухай, республикын ажалша-дай эдэбхи үүсхэлэй улам бүри ур-ган бадаржа байһан тухай КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр Ц. О. Очиров зүблөөндэ хабаадаг-шадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Һунгуулиин № 746 Забайкальска округой ажалшадай түлөөлэгшэдэй һунгалтын урда тээхи зүблөөн РСФСР-эй Верховно Соведэй депу-тадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн нүхэр Цыпилма Аюшеевна Аюшее-вае тус округто һунгагдахаар зүб-шөөлөө үгэхыень гуйха гэжэ нэгэн дуугаар тогтоогоо.

Һүүлээрнь һунгуулиин № 746 За-байкальска округой бүхы һунгаг-шадта хандаһан хандалга суглаан-да хабаадагшад баярай оршон бай-далда баталан абаа.

КПСС-эй ОБКОМДО, БУРЯДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Республикын колхоз, совхозуудта наг шэбхэ болон бусад үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэдэг болохо тухай

Орооһо тариянай, үбһэ ногооной болон тэжээлэй бусадшье ургамал-нуудай тогтууритай һайн ургаса туйлаха хэрэгтэ тариалан, сабша-лан зүбөөр үтэгжүүлхэ, үрэжүүлхэ гээшэ шиидхэхы удхашанартай.

Манай республикын эрхэ байдал-да сабшалан, тариалангай хүрьһэ үрэжүүлэн һайжаруулхын тула аг-ротехническэ хэмжээ-ябуулгануу-дые улам үргэнөөр бэелүүлхын хажуугаар, илангаяа наг шэбхэ ехээр хэрэглэжэ, газараа үтэгжүүл-хэ, шэбхэжүүлхэ шухала байна. Тиимэһээ колхоз, совхозуудта бүхы наг шэбхэ, торф, пеэшэнэй үнэһэ, шубуунай аргал нарин нягтаар суг-луулжа, зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ хү-дөө ажалшад, малшадай мүнөө үеын эгээл шухала, зайлашагүй зо-рилгонь болонхой. Гэбэшье респуб-ликын аймагуудта малай аргал шэбхэ болон нютагай бусад үтэг-жүүлгэ суглуулха, тэрэниие хада-галха хүдэлмэри үшөөл хангалта-гүйгөөр, муугаар эмхидхэгдэжэ, тон аали нобшоор ябуулагдана. Жэ-шээлхэдэ, колхоз, совхозуудта хам-тадаа 1600 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаха ёһотой аад, январиин 20-ной мэдээгээр оройдоол 155 мян-ган тонно шэбхэ тариалан, сабша-лан дээрэ зөөгдөө. Хориин, Курум-канай, Байкало-Кударын, Зэдын аймагуудта наг шэбхэ суглуулха, зөөхэ хүдэлмэри илангаяа муугаар ябуулагдана гэжэ КПСС-эй обком, Министрнүүдэй Совет тэмдэглэ-нэ.

Олонхи совхоз, колхозуудта мү-нөө болотор наг шэбхэ шэрэхэ, обоолхо хүдэлмэридэ трактор, машина, тэргэ, шарга болон зэр зэмсэг хүсэд табигдаагүй байһаар. Гадна энэ ажалда мори унаашье ёһоор хэрэглэгдэнэгүй. Гашейн, Итанцын РТС-эй механизаторну-дай жэшээгээр наг шэбхэ ашаха, зөөхэ, буулгаха хүдэлмэриие онь-һожоруулха тушаа бусад аймагууд-та юуншье хэгдэнэгүй шахуу.

Энээнтэй дашарамдуулан КПСС-эй обком, Бурядай АССР-эй Ми-нистрнүүдэй Совет иигэжэ тогтоо-бо:

Байгша оной февраль—апрель һарын туршада аймагуудта тариа-лан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ зөө-хэ тусхай түсэб, график зохёожо баталха. Гадна бригада, отделени, звенонуудта аргал шэбхэ болон бу-сад үтэгжүүлгэ ехээр суглуулха, тэ-рэнээ зүбөөр хэрэглэхэ тухай то-дорхой хэмжээ-ябуулгануудые ой-рын үдэрнүүдтэ хараалжа, колхоз, совхоз бүхэндэ хүргэхыень КПСС-эй айкомууд, аймгүйсэдкомуудые уялгалха. Тиихэдэ аймагуудта наг шэбхэ зөөхэ 10 хоног бүхэнэй түсэб, даабари табижа, тэрэнэйнгээ дүүр-гэлтын хойноһоо наринаар шалга-жа байха ёһотой.

Хабарай тарилга болотор үлэһэн энэ саг соо колхоз, совхозуудта наг шэбхэ шэрэхэ, суглуулха хүдэлмэ-ридэ бүхы трактор, машина, тэргэ шарга, мори унаа гэхэ мэтые дары элсүүлжэ, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэл-гэхэ хэрэгтэй. Наг шэбхэ ашаха, зөөхэ, буулгаха хүдэлмэриие онь-һожоруулха талаар республикын тү-рүү механизаторнуудай дүй дүршэ-лые хаа хаанагүй үргэнөөр нэбтэ-рүүлхэ шухала. Аргал шэбхэ суг-луулха, зөөхэ ажалда колхозни-гууд, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые олоор хабаадуулжа, колхоз, совхоз болон бригада, зве-нонуудай хоорондо социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ.

Тиигэжэ колхоз, совхозууд ха-барай тарилгын эхилтэр нэгэшье обоохой аргал шэбхэ үлөөнгүй, бү-хыдэнь поли дээрээ гаргажа, байг-ша ондо ехэнхи орооһото тарилгаяа имагтал һайса үтэгжүүлэгдэһэн га-зарта хэхэ ёһотой.

Саашадаа орооһо тариянай, үбһэ ногооной ургаса дээшэлүүлхын ту-ла наг шэбхэ болон нютагай бу-сад үтэгжүүлгын улам ехээр хэрэг-лэгдэхэ байһаниие хараадаа абажа, аргал шэбхэ суглуулга, зөөлгэдэ хүдэлһэн хүнүүдые али боло-хоор урмашуулхын тула гаа-рамжатай зохид ажалай тү-лөөһэ тогтооходонь колхоз, сов-хозуудта туһалхыень КПСС-эй айкомууд, аймгүйсэдкомуудые уял-галба. Тиихэдээ наг шэбхэ суглуул-ха, зөөхэ хүдэлмэриингөө түсэб, даабариие үлүүлэн дүүргэһэн кол-хозник болон совхозой хүдэлмэри-шэдтэ тэрэнэйнь зэргээр ажалайнь түлөөһэ бүри ехэ болгобол зохистой байна. Мүн байгша ондо үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 2—3 дахин ехэ наг шэбхэ суглуулжа хэрэглэхын тулада үмсынгөө үхэр малай аргал шэбхэ суглуулжа, тушааһан колхоз-ник, хүдэлмэришэд, алба хаагша-дые али болохоор урмашуулха хэ-рэгтэй.

Эдэ хэмжээ-ябуулгануудай хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байһан тухай 10 хоног бүхэндэ КПСС-эй обкомдо, Министрнүүдэй Совед-тэ мэдээсэжэ байхаар айкомууд, аймгүйсэдкомууд уялгалагдаба.

Бурядай АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1958 оной гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай

Бурядай АССР-эй Статистическэ управлениин мэдээсэл

1958 ондо промышленностиин, хүдөө ажахын, транспортын хүгжэһые, капитальна барилгын үргэдэһые, хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай олошорһые, худалдаа наймаанай улам ехээр дэлгэрһые, культурна барилгын ехэ болоһые иимэ тоо мэдээнүүд гэршэлэн харуулха байна:

I. ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Республикымнай промышленность продукци гаргаха, мүн тэрэшэлэн диилэнхи гол шухала зүйлнүүдые бүтээн гаргаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ. Продукци гаргаха түсэб бүхы дээрээ республика соо 104 процент дүүргэгдээ. 1957 онтой сасуулбал промышленна продукци үйлэдбэрилгэ 11 процентээр дээшэлээ, тэрэ тоодо Бурядай совнархозой промышленна предприятинуудай гаргаһан продукцинь 10 процентээр, Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Советтэ мэдэлтэй промышленна предприятинуудай гаргаһан продукцинь 13 процентээр, ниитэ-союзна, союзно-республиканска, республиканска министерствонүүд болон ведомствонүүдэй промышленна предприятинуудай гаргаһан продукцинь 12 процентээр дээшэлһэн байна.

Продукци үйлэдбэрилэн гаргаха түсэбэй хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһаниинь, продукци үйлэдбэрилгын дээшэлжэ байһаниинь иимэ тоо мэдээнүүд дээрэһээ элирэн харагдаха байна:

	1958 оной жэлэй түсэбэй дүүргэлтэнь процентээр	1957 онтой сасуулбал 1958 ондо процентээр
Бурядай совнархозой промышленность	103	110
тэрэ тоодо:		
Галуута-Нуурай рудоуправлени	102	109
Совнархозой районно энергетическэ управлени	93	103
«Забайкаллес» комбинат	104	109
Улан-Удын мяха-консервын комбинат	104	114
Тимлюйдэхи цементын завод	101	125
Шэлэй механизированнэ завод	107	104
«Асбоцемизделий» завод	32	—
Модо дарxалдаг станогуудые бүтээдэг Селендумын завод	110	150
«Механлит» завод	119	91
Илькын механическа гол мастерскойнууд	102	123
Судна бүтээдэг, судна заһабарилдаг завод	101	103
Тоһо буйлуулдаг, сыр гаргадаг заводууд	93	99
Загаһанай заводууд, загаһа консервэлдэг комбинадууд	119	113
Бичурын сахарай завод	104	171
Улан-Удын ликер-архиин завод	103	112
БурАССР-эй 25 жэлэй нэрэмжэтэ сэмбын фабрика	112	114
Сабхи, һэеы гутал гаргадаг Улан-Удын фабрика	101	103
Кяхтын гуталай фабрика	82	77
Сүхын арһанай завод	108	118
Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Советтэ мэдэлтэй промышленна предприятинуудаар	105	113
тэрэ тоодо:		
Нютагай промышленностиин министерство	105	117
Эдеэ хоол буйлуулдаг промышленностиин министерство	105	108
Ниитэ-союзна, союзна республиканска, республиканска министерствонүүд болон ведомствонүүдэй промышленна предприятинуудаар	107	112
тэрэ тоодо:		
1. Улан-Удын паровозо-вагонно завод	107	112
2. Мотор заһабарилдаг завод	116	117
3. Бурпромсовет	108	114

Зарим министерствонүүд болон предприятинууд продукци гаргаха жэлэйнгээ түсэбые бүхы дээрэнь дүүргэһэн, үлүүлэн дүүргэһэн бололбошье промышленна зарим зүйлэй продукци гаргаха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй.

Жэшээнь, Тимлюйдэхи цементын завод цемент гаргаха түсэбөө, Илькын механическа гол мастерскойнууд заһабарилгынгаа түсэбые дүүргээгүй. Сабхи, һэеы гутал гаргадаг Улан-Удын фабрика һэеы гутал гаргаха түсэбөө, Сүхын арһанай завод үнгэлэгдэһэн арһа, тэрэшэлэн хатуу арһа гаргаха түсэбөө дүүргээгүй. Бурядай АССР-эй нютагай промышленностиин министерство мебель, арһан гутал, тэрэ тоодо хүүгэдэй гутал гаргаха түсэбөө, хирпиисэ, гэрэй ханада ородог блогуудые, түмэр орон, утюг үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргээгүй байна.

Эдеэ хоол буйлуулдаг промышленностиин министерство кондитерска зүйлнүүдые, элдэб макарон гаргаха түсэбөө дүүргээгүй.

Мотор заһабарилдаг завод моторнуудые, автомашинануудые заһабарилха, тэрэшэлэн элдэб детальнуудые бүтээхэ түсэбөө дүүргээгүй.

Бурпромсоведэй олзоборилгын артельнүүд хирпиисэ галдаха, ханада ородог блогуудые бүтээхэ, түмэр оронуудые, лампын шэл, шэл амһартануудые үйлэдбэрилхэ, барилгын модо шэрэхэ, элдэб гэрэй хэрэгсэлнүүдые (гутал хубсаһа хадхаха, түмэрөөр хэгдэһэн зүйлнүүдые заһаха, элдэб зүйлнүүдые шэрдэхэ, хубсаһа химическэ аргаар сэбэрлэхэ) заһабарилха түсэбөө дүүргээгүй байна.

Промышленна гол шухала продукци үйлэдбэрилэгдэһэниинь иимэ тоо мэдээнүүд дээрэһээ элирэн харагдаха байна:

	1958 ондо үйлэдбэрилэгдэһэниинь	1957 онтой сасуулбал, 1958 ондо процентээр
Нүүрһэ — мянган тонноор	1121	109
Электроэнерги—миллион киловатт часаар	369	108
Барилгын модо—мянган кубометрээр	3194	99,8
Хюрөөдэгдэһэн материалнууд—мянган кубометрээр	681	123
Этиловэ спирт—мянган дкл.	331	90
Сонхын шэл—мянган дүрбэлжэн метрээр	6274	103
Барилгын хирпиисэ—миллион хэһэгээр	61	116
Барилгын извёстко—мянган тонноор	24	133
Ноохон бүд—мянган метрээр	1154	102
Элдэб зүйлэй оймһо, носкинууд—мянган паараар	79	110
Трикотаж гадар хубсаһан—мянган хэһэгээр	171	112
Трикотаж дотор хубсаһан—мянган хэһэгээр	249	115
Арһан гутал—мянган паараар	99	98
Һэеы гутал—мянган паараар	202	107
Хубсаһа угаадаг машина—мянган хэһэгээр	36	152
Мяха (промышленностьда буйлуулагдаһан)—тонн.	27708	124
Элдэб зүйлэй колбаса—тонноор	9499	113
Консервэ—миллион банкаар	35	122
Загаһа барилга—тонноор	6499	104
Малай тоһон—тонноор	2103	96
Һүнэй продукт—тонноор	15204	130
Сыр—тонноор	198	111
Элдэб зүйлэй хилээмэ, булканууд—мянган тонн.	60	109
Кондитерска зүйлнүүд—тонноор	2575	84
Элдэб зүйлэй макарон—тонноор	2775	95
Гурил, хүрпээ—мянган тонноор	8828	99
Пивэ—мянган дкл.	606	102
Сахар—тонноор	1212	168

Республикын промышленностьдахи хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ 1958 оной түсэб 102 процентээр дүүргэгдээ. Гэхэ зуура хэдэ хэдэн предприяти ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргээгүй. Тэдэ предприятинуудай тоодо совнархозой районно энергетическэ управлени, «Асьбоцемизделий» завод, Сүхын арһанай завод, Кяхтын гуталай фабрика оролсоно. Республикын промышленностьдахи ажалай бүтээсэ 1957 онойхитой сасуулбал 8 процентээр дээшэлээ. Тэрэ тоодо машина бүтээдэг, металл болбосоруулдаг промышленностиин предприятинууд ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбөө 2 процентээр, ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин предприятинууд—8 процентээр дээшэлүүлһэн байна.

Промышленностиин, барилгын 2000 гаран уралан нарижуулагшад 1958 ондо 4000 гаран дурадхал оруулаа. Тэдэ дурадхалнуудай 3000 шахуунь үйлэдбэридэ хэрэглэгдээ. Уралан нарижуулгын тэдэ дурадхалнуудай үйлэдбэридэ хэрэглэгдэһэнэй ашаар жэл соо баһсаахада 15 миллион түхэригэй эд зөөри алмагдаба.

Республикын ой модоной промышленностьдахи ажал ехэтэй, хүндэ хүдэлмэриие оньһожоруулха 1958 оной түсэбэй дүүргэгдэһэнэй, технологическа түрүү арга хэрэглэһэнэй ашаар 1957 онойхитой сасуулбал 1958 ондо ажалай бүтээсэ 5 процентээр дээшэлээ. Энээнэй ашаар 3 миллион гаран түхэригэй эд зөөри алмагдаба.

II. ХҮДӨӨ АЖАХЫ

Ороохо таряанай, илангаяа овёсой тарилгын талмай, 1957 онойхитой сасуулбал 1958 ондо 28 мянган гектараар, силостэ ородог ургамалнуудай тарилгын талмай—7 мянган гектараар, олон жэлэй ургамалнуудай—2,5 мянган гектараар, тэжээлэй корнеплодуудай—1 мянган гектараар, сахарай свёкло—0,7 мянган гектараар үргэдхэгдэбэ.

Бүхы ургамалнуудай тарилгын талмай 1953 онойхитой сасуулбал 26 процентээр үргэдхэгдөө.

Колхозуудай, совхозуудай тарялангай талмайнуудта агротехникын заабари улам һайнаар хэрэглэгдэдэг боложо байна. Хахалагдаһан пар, пропашной культуранууд нилээд һайнаар харууһалагдадаг болоо. Колхозууд болон совхозууд үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо тарялангай, сабшалангай газар дээрэ 156 мянган тонно элдэб зүйлэй органическа тэжээл үлүү ехээр гаргаһан, хүдөө ажахын ургамалнуудта хэрэглэгдэхэ минеральна тэжээл 1,8 дахин ехээр оруулһан байна. Гэхэ зуура тарялангай талмайда органическа тэжээл гаргаха 1958 оной түсэб оройдоол 43 процент, нуга сабшаланда органическа тэжээл гаргаха түсэб—49 процент дүүргэгдээ.

Колхозууд болон совхозууд 1959 ондо тарилга хэхын тула 250 мянган гектар хабарай пар, 20 мянган гектар намарай пар хахалһан, 30 мянган пар шэнэ, боро газар хахалһан байна. Гэхэ зуура колхозууд болон совхозууд хабарай, намарай пар хахалха, шэнэ газар ашаглаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ шадаагүй.

Республикын бүхы ажахынуудтахи малай тоо толгой жэлэй һүүл багта иигэжэ хубилаа (1000 толгойгоор):

	Томо эбэртэ бодо мал	Тэрэ тоодо үнеэн	Хони, ямаан	Тэрэ тоодо хонид	Гахай	Мори
1958 ондо	377,9	142,7	1442,0	1398,0	90,4	71,3
1957 онойхитой сасуулбал 1958 ондо процентээр	102	104	111	113	91	97

Һүүлшын табан жэлэй турша соо бүхы ажахынуудтахи малай тоо толгой иигэжэ олошорбо: томо эбэртэ бодо мал—9,9 мянган толгойгоор, үнеэд—10,5 мянган толгойгоор, хонид—531 мянган толгойгоор, гахай—9,3 мянган толгойгоор олошороо. Шубуудай тоо толгой мүн лэ олошорһон байна.

Колхозуудай, совхозуудай томо эбэртэ бодо малынь 1957 онойхитой сасуулбал, 1958 ондо 5 процентээр олошороо, тэрэ тоодо үнеэдэй тоо толгой 3 процентээр, хонидой—13 процентээр, шубуудай—6 процентээр олошорбо. Гэхэтэй хамта гахайнуудай тоо толгой 8 процентээр хороо.

Кяхтын хониной совхозой үнеэдынь 1958 ондо 18 процентээр, Бичурын хониной совхозой—16 процентээр, Кяхтын, Бичурын аймагуудтахи колхозуудай—9—10 процентээр олошорбо.

Колхозууд 1958 ондо эбэртэ бодо мал үсхэбэрилхэ түсэбөө 98 процентээр дүүргээ. Тэрэ тоодо үнеэдые үсхэбэрилхэ түсэбөө 91 процентээр, хонидые—92 процентээр, гахайнуудые—90 процентээр, моридые—96 процентээр, шубуудые—72 процентээр дүүргэһэн байна.

Совхозууд томо эбэртэ мал, моридые үсхэбэрилхэ 1958 онойнгоо түсэбые дүүргээ. Гэхэ зуура үнеэдые, хонидые, гахай, шубуу үсхэбэрилхэ түсэбөө дүүргээгүй.

Республика соо мяха абалга 1953 онойхитой сасуулбал 1958 ондо 3,3 мянган тонноор (үүсэлэгдэһэн мяханай шэгнүүри) ехэ болоһон байна. Мүн энэ үе соо һү һаалга 86,3 мянган тонноор, ноохо абалга —1996 тонноор, үндэгэ—44,6 миллионоор дээшэлээ.

Колхозууд болон совхозууд 1957 онойхитой сасуулбал 1958 ондо мяха абалгаяа 7 процентээр, һү һаалгаяа—2 процентээр, ноохо абалгаяа —19 процентээр, үндэгэ—4 процентээр дээшэлүүлбэ. Колхозууд 1958 ондо мяха абаха түсэбөө 85 процентээр, совхозууд 95 процентээр дүүргээ; һү һааха түсэбөө колхозууд 1958 ондо 76 процентээр, совхозууд—85 процентээр, ноохо хайшалха түсэбөө колхозууд—96 процентээр, совхозууд—100,9 процентээр, үндэгэ абаха түсэбөө колхозууд—62 процентээр, совхозууд 55 процентээр дүүргээ.

Хэдэ хэдэн аймагуудта үхэр малай тоо толгойе түргөөр олошоруулха арга боломжо хүсэд хэрэглэгдэжэ шадагдаагүй. Мүн тэрэшэлэн мяха, һү, мүн бусадшье продуктнуудые ехээр абаха арга боломжо хэрэглэгдэжэ шадагдаагүй байна. Колхозууд болон совхозууд колхознигуудһаа, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадһаа залуу мал худалдан абаад, бэлшээн тарғалуулха, гахай, шубуудые үсхэбэрилхэ арга боломжоёо үшөөл муугаар хэрэглэнэ.

1958 ондо колхозуудай, совхозуудай үнеэдһээ дунда зэргээр 1195 килограмм һүн һаагдаа. Энэнь 1953 онойхидо орходоо үнеэн бүриһөө 697 килограммаар гэхэ гү, али 2,4 дахин ехэ һүн һаагдаһан болоно.

1958 ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр эгээн ехэ һү һааһан аймагуудай колхозууд болон совхозууд эндэ харуулагдана:

	1958 ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр һаагдаһаниинь: килограммаар	1953 онтой жэшэбэл процентээр
СОВХОЗУУД:		
Бичурын	2261	236
Кяхтын	2164	417
Борьёогой	2087	26,8 дахин
АЙМАГУУДАЙ КОЛХОЗУУДТА:		
Прибайкальска	1648	185
Кабанскын	1624	266
Кударын	1520	236
Иволгын	1516	201
Кяхтын	1516	269

Республика дотор хүдөө ажахын эдлүүриин 100 гектар бүриһөө 1958 ондо иимэ хэмжээнэй малай продукт абтаба:

	Хүдөө ажахын эдлүүриин 100 гектарта абтаһаниинь: Мяха (амиды малай шэгнүүринь центнерээр)	һүн (центнерээр)	Ноохон кг.	Ороохо тарянай талмайн 100 га бүриһөө абтаһан үндэгэн 1000 хэһэгээр
Бүхы ажахынуудта	18,5	66,2	131,9	22,3
Колхозуудта	11,4	36,6	121,3	2,1
Совхозуудта	9,4	34,3	144,5	1,0

Колхозууд болон совхозууд 1957 онойхидо орходоо үнгэрэгшэ жэлдэ сабшалангай газар дээрэһээ 25 процентээр ехэ үбһэ хуряажа абаа, гэхэтэй хамта бүдүүн, шэмэтэ тэжээлые 1957 онойхидо орходоо багаар хуряажа абаһан байна. Тэжээл тарижа бэлэдхэхэ жэлэй түсэб дүүргэгдээгүй.

Республикын колхозууд үнгэрэгшэ жэлдэ өөһэдынгөө зөөри, мүн тэрэшэлэн гүрэнэй урьһаламжа хэрэглэжэ, 15,8 мянган толгой багтаха томо эбэртэ бодо малай байра (тугалай байрануудые оруулалсан), 116,2 мянган толгой багтаха хонидой, 7,7 мянган толгой багтаха гахайн, 36,3 мянган толгой багтаха шубуунай байра (дальбараануудай байрануудые оруулалсан), мүн тэрэшэлэн үйлэдбэриин, культурна ажаһуудалай бусадшье барилгануудые бодхоогоо.

Колхозууд шубуунай байрануудые бариха жэлэй түсэбые 44 процентээр, гахайн —64 процентээр, томо эбэртэ бодо малай —66 процентээр, хонидой—82 процентээр дүүргээ.

Ноохо бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэб республика соо бүхы дээрээ 118 процент, мяха—115 процент, һү—110 процент, сахарай свёкло—102 процент дүүргэгдэбэ. Хартаабха, овощь, үндэгэ бэлэдхэхэ жэлэй түсэб горьтойшогоор дүүргэгдээгүй.

Колхозууд болон совхозууд 1958 ондо гүрэндэ сахарай свёкло худалдалгаяа 58 процентээр, овощь—56 процентээр, ноохо—21 процентээр, мяха—16 процентээр, үндэгэ— 9 процентээр, һү—5 процентээр дээшэлүүлээ.

Колхозууд болон совхозууд үнгэрэгшэ жэлдэ оройдоол 58 гектарта шэнэ сад, үрэ жэмэс тарижа, жэлэйнгээ түсэбые оройдоол 34 процент дүүргээ. Харин тинхэдэ 1957 ондо 93 гектарта сад, үрэ жэмэс тариһан юм.

Колхозууд, совхозууд, РТС-үүд болон МТС-үүд 1957 оной дүрбэдэхи кварталайхида орходоо 1958 оной дүрбэдэхи кварталда 15 процентээр олон трактор заһабарилаа. Тиигэбэшье тракторнуудые заһабарилха кварталайнгаа түсэбые оройдоол 85 процентээр, плугуудые — 96 процентээр, сеялкэнүүдые — 95 процентээр, комбайнуудые — 49 процентээр дүүргэһэн байна. Олохон колхозууд, зарим совхозууд 1959 оной тарилгада хэрэглэгдэхэ ороохото культурануудай, хартаабхын үрэһөөр өөһэдыгөө хүсэд хангажа шадаагүй.

III. ТРАНСПОРТ

Зүүн Сибириин түмэр замай Улан-Удын отделени ашаа тээхэ 1958 онойнгоо түсэбые 106 процент дүүргээ. Тэрэ тоодо, шулуу нүүрһэ ашаалха түсэбөө — 100,4 процентээр, модо ашаалха түсэбөө—102 процентээр, минерально-барилгын материалнуудые тээхэ түсэбөө—125 процентээр, ороохо таряа ашаалха түсэбөө—125 процентээр, эдеэ хоолой, промышленна эд бараа ашаалха түсэбөө 104 процентээр дүүргэһэн байна. РСФСР-эй Автомобильна транспортын, шоссе харгынуудай министерствын Бурядай автомобильна трест автомашинаар ашаа шэрэхэ жэлэйнгээ түсэбые 126 процентээр, ашаанай эрьесын түсэбые 109 процентээр, пассажирнуудые шэрэхэ түсэбөө 102 процентээр дүүргэһэн байна.

Автотрест 1957 онойхитой сасуулбал 34 процентээр ехэ ашаа шэрээ, мүн тэрэшэлэн ашаанай эрьесые 29 процентээр, пассажирнуудые шэрэлгые 21 процентээр дээшэлүүлээ.

Гэхэтэй хамта автотрест республикын предприятинууд болон барилгануудые автомашинануудаар хүсэд хангажа үшөөл шаданагүй. Хүн зониие автобусуудаар шэрэлгэдэшье үшөөл дутагдалнууд бии байһаар.

IV. КАПИТАЛЬНА БАРИЛГА

1957 онойхитой сасуулбал 1958 ондо гүрэнэй капитальна барилгада 129 процентээр ехэ мүнгэн зөөри һомологдоһон байна. Тэрэ тоодо гэр байра барилгада 117 процентээр, һургуулинуудые эмнэлгын эмхи зургаануудые, хүүгэдэй садууд болон яслинуудые барилгада 111 процентээр ехэ мүнгэн зөөри һомологдоо.

Бурядай совнархозой предприятинууд болон барилгануудтахи капитальна барилгануудта 1957 онойхидо орходоо 1958 ондо 137 процентээр ехэ мүнгэн зөөри, тэрэ тоодо гэр байра барилгада 121 процентээр ехэ мүнгэн зөөри һомологдоһон байна.

Капитальна барилгануудта мүнгэ зөөри һомолхо түсэб иигэжэ дүүргэгдээ:

	1958 оной түсэбэй дүүргэлтэ процент.	Тэрэ тоодо: Гэр байра барилгада	Һургуули эмнэлгын эмхи зургаануудые хүүгэдэй сад, ясли барилгада
Республика соо бүхыдөө	99	123	79
Бурядай совнархоз	95	121	64

Гүрэнэй предприятинууд, эмхи зургаанууд 1958 ондо 128 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра барижа, түсэбөө 114 процент дүүргээ.

Республикын ажалшад, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта, городуудта ажаһуугшад өөһэдынгөө зөөр мүн тэрэшэлэн гүрэнэй туһал жаар 1958 ондо хамта дээрэ мянган дүрбэлжэн метр талмай гэр байра бариһан байна.

Республикын барилгын орга зацинууд гэр байра бариха, х саргаха жэлэйнгээ түсэбые процентээр дүүргээ.

Барилгын гол трестнүүд байра бариха, хабсаргаха түсэ иигэжэ дүүргэһэн байна:

№ 1 трест — 98 процент.

№ 154 трест — 94 процент.

«Джидастрой» трест — 104 п цент.

«Тимлюйцемстрой» трест — процент.

«Забайкаллестрансстрой» тр —100,6 процент.

«Бурстрой» трест —100,2 п цент.

V. ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ, АЛ ХААГШАДАЙ ТОО

Арадай ажахыда хүдэлдэг дэлмэришэдэй, алба хаагша тоо 1957 онойхитой сасуулба процентээр олошорһон байна. рэ тоодо барилга дээрэ ажалла хүдэлмэришэд болон алба хааг дай тоо 25 процентээр, элүү хамгаалгын органуудта ажал шадай тоо 10 процентээр олошор Машинно-тракторна станцинуу шэнэдхэн хубилгагдаһантай да рамдуулан тракторна бригадану та ажалладаг хүдэлмэришэдэй лээд олонхинь колхозуудта хүд хэеэ ошоһон байна.

VI. ЭД БАРАА НАЙМААЛГ

Гүрэнэй, кооперативна мэдэ розничнo эд бараа наймаалха оной түсэб 103 процентээр дүүр дээ. Бүхы дээрээ 2275 милл түхэригэй розничнo эд бараан хэрэглэгшэдэй кооперациин ком сионно худалдаа наймаае оруул сан) наймаалагдаа. Тэрэ тоо розничнo эд бараа наймаалдаг газинуудта 2079 миллион түх гэй эд бараан, ниитын эдеэ хоо предприятинуудта 196 миллион хэригэй эд бараан наймаалагдаһ байна. Буркоопсоюзай комисси но магазинууд хамта дээрээ миллион түхэригэй эд бараа н маалаа. Энэнь 1957 онойхитой суулбал 13 процентээр ехэ боло

Худалдаа наймаанай зарим ганизацинууд розничнo эд ба наймаалха түсэбөө иигэжэ дүүр

	1958 он түсэбэй дүүргэл процент
Улан-Удын Горпромторг	[illegible]
Улан-Удын Горпищеторг	[illegible]
Главунивермаг	[illegible]
Столовонуудай, ресторануудай трест	[illegible]
ОРС-нууд, продснабууд	[illegible]
тэрэ тоодо:	
Бурядай совнархозой УРС	[illegible]
Буркоопсоюз	[illegible]

Гүрэнэй, кооперативна худал наймаанай организацинууд респ ликын арад зондо 1957 онойх орходоо 1958 ондо 11 процент ехэ эд бараа наймаалаа, тэрэ т до эд хэрэглэгшэдэй коопераци процентээр ехэ эд бараа найма һан байна.

VII. КУЛЬТУРНА БАРИЛГ ЭЛҮҮРЫЕ ХАМГААЛГА

1958 ондо дунда һургуулинуу тэрэ тоодо хүдэлмэришэн за шуулай, хүдөөгэй залуушуу мүн наһажаалшаг хүнүүдэй гуулинуудые 4 мянга гаран дүүргэжэ, болбосоролой аттес абаһан байна. Энэнь 1957 оной до орходоо 18 процентээр олон лоно.

Бурядай АССР-эй дээдэ, ду тусхай һургуулинууд 1958 о арадай ажахыда 1900 шахуу гэжэлтэдые бэлэдхэн гаргаа. Эн 1957 онойхидо орходоо 8 проц тээр олон болоно.

Клубуудай, библиотекэнүү тоо 3 процентээр олошороо.

Киноустановконуудай тоо процентээр олошорһон байна.

Хүүгэдэй садуудтахи һуури дынь 1957 онойхидо орходоо 5 п центээр олошорбо.

1958 оной зун 11500 гаран бүүд пионернүүдэй лагерьну амарһан байна.

Элүүрые хамгаалгын минис ствын больницануудтахи, на лалгын байшангуудтахи һуури дынь 1957 онойхитой сасуулба процентээр олошорбо. Саг үр жын яслинуудтахи һууринь 4 центээр олошороо.

Республикада ажалладаг вр нуудай тоо 6 процентээр олошо

Бурядай АССР-эй Статистичес управлен

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37. отделов партийной жизни —34-05. экономики—47-59. пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—24-74, писем трудящихся 40-49, отдел переводов; корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00955 Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 47